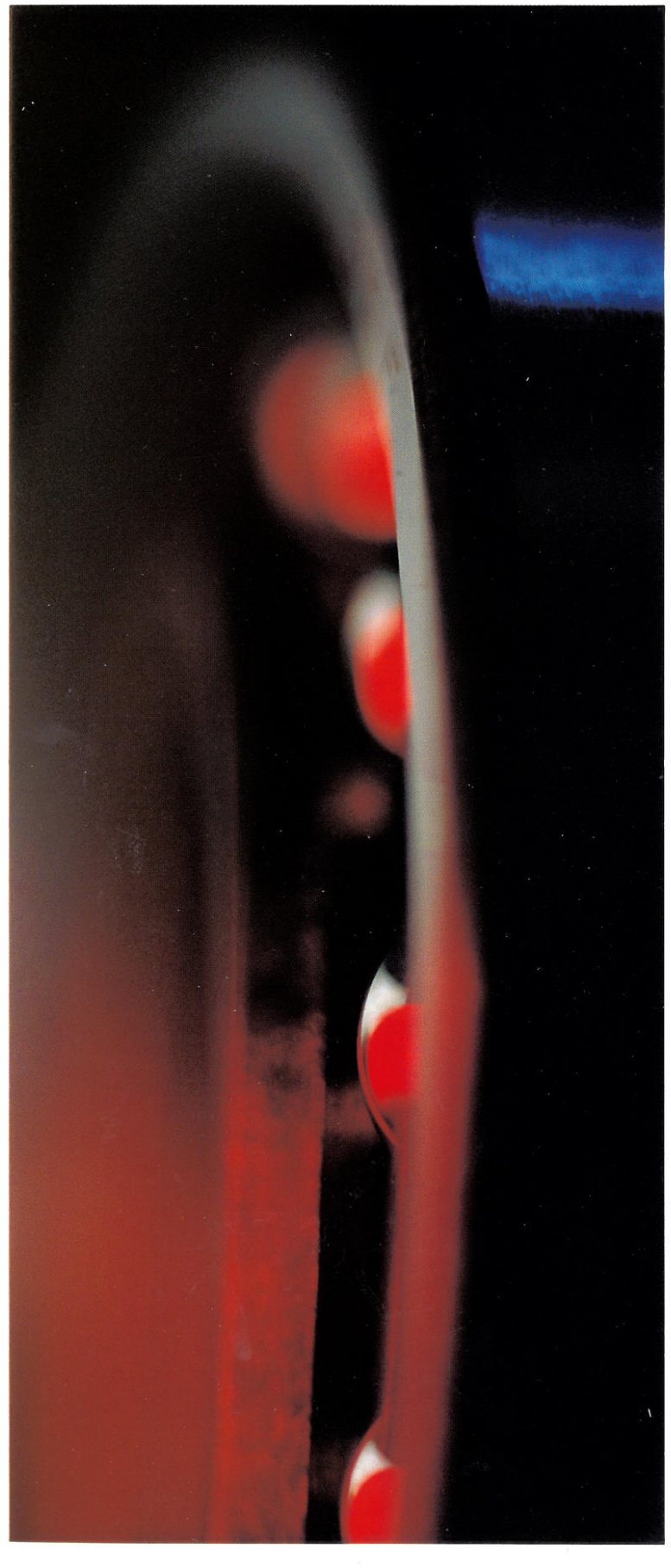
Providentia

Förvaltnings AB Providentia, Arsenalsgatan 8C, Box 16174, 103 24 Stockholm
Telefon 08-23 37 90, Telex 17990 INVEST S

Providentia

ÅRSREDOVISNING 1989

Innehåll

Inledning
1989 i korthet ____ 1
Providentia under 1989 ____ 3

VD har ordet ____ 4

Providentias ägande ____ 5

Temasamtal
Forskning och utveckling ____ 7

De tio största aktieinnehaven ____ 12

Providentia-aktien
Providentia-aktien ____ 20
Resultatandelar ____ 23
Substansvärdet ____ 24
Providentiagruppens struktur och substansvärde ____ 25
Inflationsrensade nyckeltal ____ 26
Tio år i sammandrag ____ 27

Konjunktur- och börsöversikt ____ 28

Verksamheten
Moderbolagets aktieförvaltning ____ 31
Värdepappershandel ____ 33
Utlandsverksamhet ____ 35
Övrig verksamhet ____ 36

Årsredovisning 1989
Förvaltningsberättelse ____ 41
Moderbolagets resultaträkning ____ 42
Moderbolagets balansräkning ____ 43
Koncernens resultaträkning ____ 44
Koncernens balansräkning ____ 45
Aktieinnehav ____ 46
Finansieringsanalyser ____ 48
Bokslutskommentarer ____ 49
Revisionsberättelse ____ 50

Thisbekoncernen ____ 52

Styrelse
Styrelse och revisorer ____ 54
Styrelse och VD i dotter- och intressebolag ____ 56

Bolagsstämma

Ordinarie bolagsstämma hålls måndagen den 7 maj 1990 kl. 17.30 på Grand Hôtel Royal, Vinterträdgården, Stallgatan 4, Stockholm.

För att få deltaga i förhandlingarna på stämman ska aktieägare dels vara införd i aktieboken som förs av Värdepapperscentralen VPC AB senast fredagen den 27 april 1990, dels anmäla sig senast onsdagen den 2 maj 1990, kl. 15.00 till styrelsen under adress: Förvaltnings AB Providentia, Box 16174, 103 24 Stockholm eller per telefon 08-23 37 90.

Aktieägare, som genom banks notariatavdelning eller enskild fondhandlare låtit förvaltarregistrera sina aktier, måste tillfälligt inregistrera aktierna i eget namn för att kunna utöva rösträtt på bolagsstämman. Sådan inregistrering ska vara verkställd senast fredagen den 27 april 1990.

Utdelning
Som avstämningsdag föreslås torsdagen den 10 maj 1990. Om bolagsstämman beslutar i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen sändas ut genom VPCs försorg torsdagen den 17 maj 1990.

Informationstillfällen
Förvaltnings AB Providentia lämnar under 1990 följande ekonomisk information:

Bokslutskommuniké – 15 februari

Årsredovisning – senare hälften av april

Bolagsstämmokommuniké – 7 maj

Delårsrapport första tertialet – senare hälften av maj

Delårsrapport andra tertialet – oktober

Omslagsbilden visar detalj av kullager från SKF.
Foto: Stig Göran Nilsson.

Hans Stahle

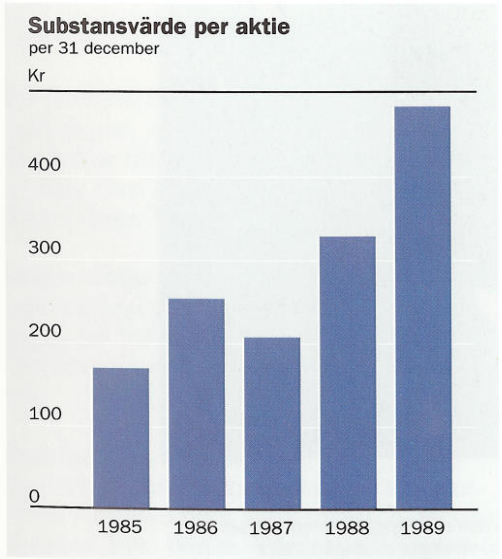
avled den 14 oktober 1989. Han invaldes i bolagets styrelse 1981.

Utöver ett stort antal uppdrag i bolagsstyrelser och näringslivsorganisationer ägnade Hans Stahle hela sitt yrkesverksamma liv åt Alfa-Laval, under 20 år som verkställande direktör och sedan 1980 som dess ordförande. Hans insatser i Alfa-Laval var banbrytande. Hans arbete för svensk industri präglades av hög kompetens och stort engagemang.

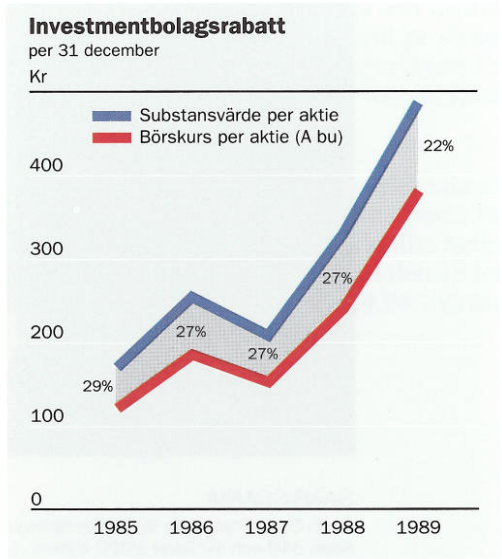
I Providentias styrelse var Hans Stahle en mycket värdefull ledamot med sin djupa industriella erfarenhet och sitt goda omdöme.

Börsportföljen ökade till 13.795 Mkr

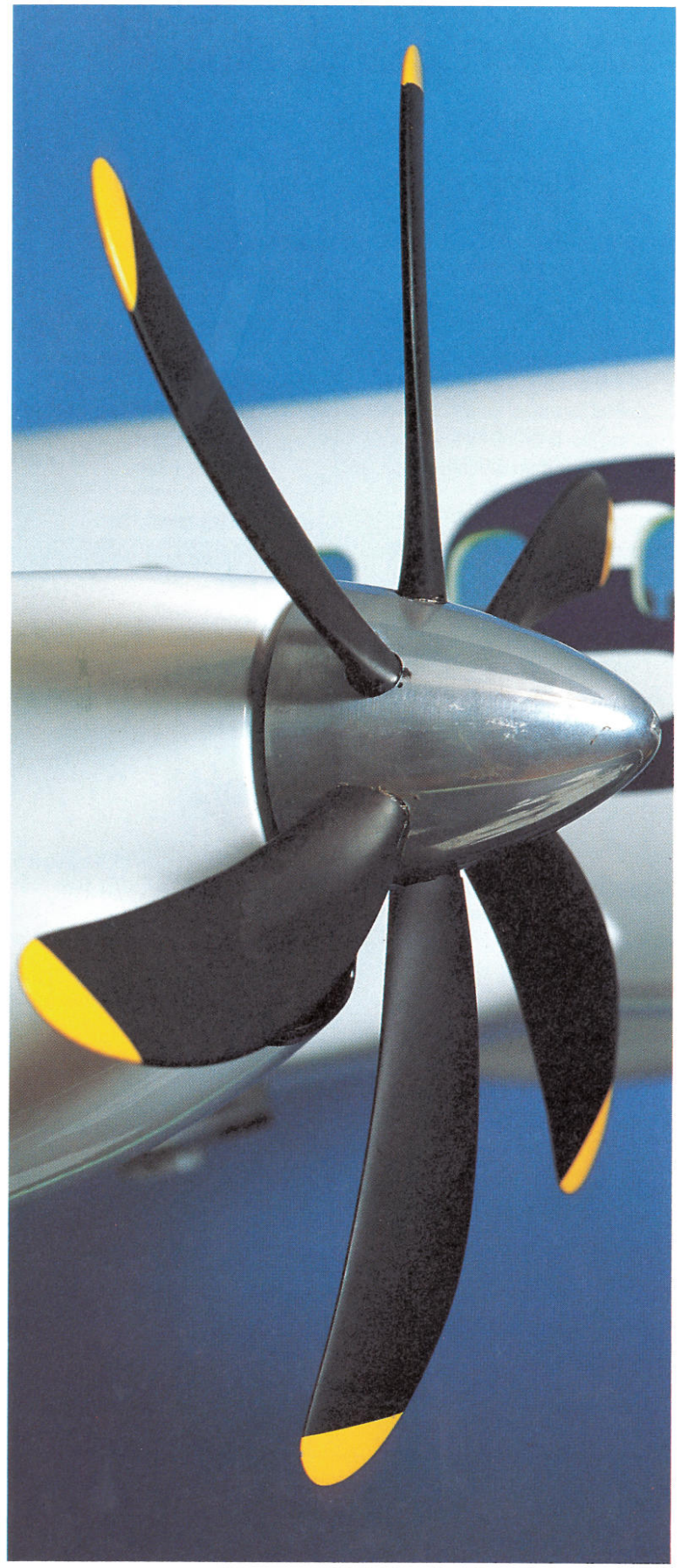
- Providentia-aktiens substansvärde ökade från 328 kr till 485 kr, dvs med 48%.
- Utdelningsintäkterna ökade med 19% till 293 Mkr.
- Utdelningen för 1989 föreslås bli 8:25 kr per aktie, en ökning med 22%.
- Fondemission 3:2 föreslås, vilket innebär att 2 aktier berättigar till ytterligare 3 aktier.
- Värdet av börsportföljen, justerat för köp och försäljningar, ökade 45% till 13.795 Mkr. Generalindex steg under året med 24%.
- Aktier nettoköptes för 944 Mkr. De största investeringarna gjordes i ASEA, Atlas Copco, Saab-Scania och SKF.
- Stora strukturaffärer under året; Saab-Scania, Stockholm–Saltsjön och Bohusbanken.

Substansvärdet, som är skillnaden mellan Providentias tillgångar och skulder, har från 1985 ökat med 185%.

Investmentbolagsrabatten, som är skillnaden mellan Providentia-aktiens substansvärde och börskurs, har sedan 1985 minskat från 29% till 22%.

SAAB-SCANIA
Saab-Scania noterade 1989 försäljningsrekord på den civila flygsidan med 121 sålda Saab 340 och 40 Saab 2 000 (bilden). Saab 2 000 levereras med start 1993.

Strukturaffärer och aktieplaceringar

Här presenteras en årskavalkad med affärer och händelser som i korthet och kronologisk ordning ger en bild av Providentias verksamhet 1989.

Aktier köps i Christie's
AB Patricia, som Providentia äger tillsammans med Investor, köper ca 3% av aktierna i den kända auktionsfirman Christie's International i London.

1,2 milj B-aktier i STORA säljs
Hela innehavet av B-aktier i STORA, drygt 1,2 miljoner, säljs. Efter försäljningen äger Providentia närmare 5 miljoner A-aktier i STORA, motsvarande 10,4% av rösterna.

Utdelningen blir 6:75 kr
Ca 300 aktieägare samlas till bolagsstämman som detta år hålls i Grand Hôtel, Vinterträdgården i Stockholm. Utdelningen fastställs till 6:75 kr per aktie, en ökning med 23%. Olof Ljunggren, tidigare VD i Svenska Arbetsgivareföreningen, blir ny styrelseledamot.

Patricia köper Råvarumäklarna
Tillsammans med Axel Johnson Ore and Metals AB förvärvar Patricia samtliga aktier i RM Råvarumäklarna, ett företag som bedriver mäkleriverksamhet avseende optioner och terminer i råvaror på internationella råvarubörser.

Skandia-post förvärvas
Patricia förvärvar i juni 5,9 miljoner aktier i Skandia, motsvarande 7,7% av rösterna.

B-aktier säljs i Atlas Copco
Drygt 800.000 B-aktier i Atlas Copco säljs. Efter försäljningen motsvarar Providentias aktieinnehav i Atlas Copco 12,2% av rösterna.

Stockholm-Saltsjön i ny resekoncern
Stockholm-Saltsjön, som till 28,8% ägs av Providentia, bildar tillsammans med RESO AB en ny resekoncern. Den nya koncernen förväntas få en omsättning på drygt 7 miljarder kr.

Rikskuponger siktar på Europa
I strävan att etablera verksamhet i Europa, köper Rikskuponger AB 50% av det amerikanska företaget Entertainment Publications europeiska verksamhet.

Substansvärdet upp 48 procent
Delårsrapporten för årets åtta första månader presenteras. Providentia-aktiens substansvärde har ökat med 48% sedan årets början. Värdet av börsportföljen har under samma period ökat med 45%. Generalindex ökade under 1989 med 24%.

Bohusbanken förvärvar Nordia
Bohusbanken, där Providentia tillsammans med Investor vid årsskiftet 1989/90 ägde 55%, offentliggör samgående med Nordiagruppen där bl a Nordia Fondkommission ingår. Efter samgåendet kommer ägarkretsen att bestå av bl a Indevo 20%, Axel Johnson 20% och RKA 5%. Providentias och Investors ägarandel avses att minskas till 23%.

Nordisk Television startar TV4 1990
Nordisk Television AB, som till 43% ägs av Patricia, meddelar att man med kanalnamnet TV 4 ska starta reguljära sändningar via satellit den 1 september 1990.

Certifikatprogram på 5 miljarder
Patricia Treasury AB, Providentia- och Investorgruppernas internbank som svarar för upplåning, likviditetshantering och valutaaffärer, etablerar ett företagscertifikatprogram på 5 miljarder kr.

SKF-option löses in
Genom köp och lösen av den option som tidigare ägts av Patricia förvärvar såväl Providentia som Investor vardera ca 2,6 miljoner A-aktier i SKF. Efter förvärvet uppgår Providentias ägande i SKF till 18,8% av rösterna.

Saab-Scania gör GM-avtal
Saab-Scania träffar avtal med världens största biltillverkare, General Motors. De båda bolagen blir hälftenägare i det nybildade bolaget Saab Automobile AB som ska utveckla, tillverka och distribuera personbilar med Saab-namnet samt producera GM-bilar. Providentia spelar som stor ägare i Saab-Scania en aktiv roll i det arbete som föregår försäljningen.

Ägandet ökas i Saab-Scania
I början av 1990 ökar såväl Providentia som Investor sitt ägande i Saab-Scania. Tillsammans förvärvas drygt 5 miljoner aktier. Providentias ägarandel i Saab-Scania motsvarar därmed den 15 februari 1990 12,3% av aktiekapitalet och 14,1% av rösterna.

Det aktiva ägandet i fokus

God portföljtillväxt – Providentias substansvärde ökade med 48% till 13.959 Mkr – en aktiv roll i flera stora strukturaffärer, bl a Saab-Scanias GM-affär, samt en ökad fokusering på Europafrågor – så kan man i korthet sammanfatta Providentias verksamhet 1989.

Aktiv ägarroll

Providentia har varit engagerat i många av det gångna årets stora affärer. Det gäller bl a STORAs utförsäljning av konsumentdivisionen inom gamla Swedish Match samt Atlas Copcos förvärv av det amerikanska Wagner Mining Equipment och uppköpserbjudandet på det engelska Desoutter Brothers.

Det gäller också – och kanske i ännu högre grad – årets mest uppmärksammade affär, Saab-Scanias uppgörelse med General Motors. Till 1989 kan vi också bokföra Asea Brown Boveris köp av amerikanska Combustion Engineering, en affär som öppnar ABBs dörrar till öststaterna.

Som stor ägare i Saab-Scania spelade Providentia en aktiv roll i strukturarbetet för personbilsdivisionen, ett arbete som ledde till diskussioner med Ford och Fiat och slutligen till en uppgörelse med General Motors. Inte minst gällde detta vår ordförande Peter Wallenberg, vars långa och nära personliga kontakter med de berörda företagens högsta ledningar var av avgörande betydelse.

Genom samarbetet med General Motors har en god plattform lagts för Saab-Scanias personbilsdivision. Samtidigt kan konstateras att företagets lastbilsdivision utvecklas fortsatt starkt och civilflygsdelen noterar försäljningsrekord.

Providentia har för avsikt att även framöver vara stor och långsiktig ägare i Saab-Scania. Därför har vi i början av 1990 ökat vårt ägande till 14,1% av rösterna. Wallenbergsfärens sammanlagda ägande uppgick den 15 februari till 36% av rösterna.

Den aktiva ägarrollen har också präglat vår insats under det gångna året i två av våra intressebolag. I Stockholm-Saltsjön medverkade vi till att företaget tillsammans med RESO bildade en ny och slagkraftig resekoncern. I Bohusbanken tog vi initiativet till köpet av Nordia och breddandet av ägarkretsen.

Europa allt viktigare

Samtidigt som en stor del av vår verksamhet fokuseras till Sverige riktas våra blickar också alltmer mot den övriga världen – och just nu speciellt mot Europa. Under året har Patricia ökat sina placeringar på de europeiska börserna, även om de totalt sett svarar för en liten andel av portföljen. Huvudsyftet med vårt ökade internationella intresse är att göra lönsamma investeringar och knyta kontakter internationellt.

Företagen i vår portfölj – ASEA, Saab-Scania, STORA, SKF, Atlas Copco, Astra, Ericsson, Alfa-Laval m fl – är i hög grad internationella företag. 80–85 procent av deras försäljning sker i utlandet och lika mycket av deras vinster genereras utanför Sveriges gränser.

Det sistnämnda är en aspekt som alltför dåligt kommer fram i den svenska debatten. Ofta framträder politiker och fackliga företrädare och anklagar svensk industri för att "vinsterna försvinner utomlands". Fakta visar det motsatta förhållandet – det är i utlandet som merparten av vinsterna genereras!

För att hävda sig i hård, internationell konkurrens är det viktigt att företagen investerar för framtiden. Det är därför naturligt att det samtal som presenteras på sid 7–11 handlar om företagens satsningar på forskning och utveckling.

I ett internationellt perspektiv är det också intressant att notera vad som på senare tid skett i Östeuropa. Land efter land har frigjort sig från planekonomi och socialistiska värderingar och istället givit utrymme för marknadsekonomiska drivkrafter. Denna utveckling öppnar nya och spännande affärsmöjligheter för flera av våra bolag.

Problem och möjligheter

På vår svenska "hemmaplan" finns flera problem. Det gäller inte minst den alltför snabba kostnadsutvecklingen, bristen på arbetskraft samt osäkerheten om Sveriges framtida energipolitik och relation till EG. Samtidigt följer nya problem – men också möjligheter – av det öppnare Europa som nu växer fram.

Det är naturligt att räkna med ett ökat utländskt intresse för flera av de företag där vi är stor ägare, dvs uppköpsförsök från kapitalstarka grupper ute i Europa. Precis som hittills ska vi därför se till att bolagen är välskötta, lönsamma och högt värderade på marknaden. Samtidigt måste vi i vissa fall öka vår ägarandel.

I det sammanhanget aktualiseras frågan om aktier med differentierad rösträtt. Olika förslag har förts fram för en begränsning eller borttagande av röststarka aktier. Det återstår att se hur frågan löses inom EG. För min del menar jag att Sverige på detta område på sikt inte kan isolera sig utan har att anpassa sig till de regler som läggs fast inom EG. Ökade uppköpsförsök och så småningom kanske EG-anpassade regler för aktiers röstvärde – det kan självfallet bli en krävande utmaning för Providentia, vars ambition är att även framdeles vara en stor, långsiktig och aktiv ägare i svenska industriföretag.

"Det aktiva ägandet har präglat vår insats under det gångna året", konstaterar Providentias VD Per Lundberg.

Hur vi lyckas är i hög grad beroende av möjligheten att mobilisera erforderligt kapital. Det i sin tur hänger samman med den framtida beskattningen av investmentbolag.

Den viktiga skattefrågan

I fjol föreslog Utredningen om reformerad företagsbeskattning (URF) att alla reavinster i ett investmentbolag ska vara skattefria och att investmentbolag bör schablonintäktbeskattas genom att 1,5% av aktieportföljens marknadsvärde vid verksamhetsårets början tas upp till beskattning. Mot schablonintäkten föreslogs lämnade utdelningar och räntekostnader bli avdragsgilla.

Avskaffandet av reavinstbeskattningen bör leda till att den latenta skatteskuld som finns i investmentbolagen försvinner. Eftersom denna skatteskuld varit huvudskälet till att marknaden värderat ett investmentbolags aktie lägre än substansvärdet, bör följden bli att även den s k investmentbolagsrabatten försvinner eller kraftigt minskar. Detta skulle ge Providentia möjlighet att använda börsen som riskkapitalkälla. Det skulle också ge möjlighet till "byte" av aktieposter mellan Providentia och Investor i den mån vi mera skulle vilja profilera respektive portfölj.

URF-förslaget var genomgående positivt för investmentbolagen. Regeringen har i lagrådsremissen, som presenterades i början av 1990, följt URF-förslaget med ett svårförståeligt undantag: enligt regeringsförslaget ska räntekostnader ej vara avdragsgilla.

Hittills har vi, när kurstillväxten på den svenska aktiemarknaden varit god, kunnat öka portföljens värdetillväxt och avkastning genom belåning.

Om propositionen utformas i enlighet med lagrådsremissen blir konsekvensen, att utrymmet för belåning av investmentbolagens portföljer begränsas högst avsevärt.

Per Lundberg

Långsiktigt, aktivt, koncentrerat

Providentiagruppens huvudsakliga verksamhet är den långsiktiga aktieförvaltningen som till större delen sker i moderbolaget. Denna aktieförvaltning är avgörande för Providentias utdelningskapacitet och värdemässigt helt dominerande.

Vid årsskiftet uppgick börsvärdet av Providentias aktieportfölj, justerat för nettoförändringar under året, till 13.795 Mkr (8.702 vid förra årsskiftet).

Vid sidan av denna långsiktiga aktieförvaltning omfattar Providentiagruppens verksamhet också värdepappershandel, finansverksamhet och intressebolag inom olika verksamhetsområden.

Värdepappershandeln sker framför allt i det med Investor delägda bolaget AB Patricia. Finansverksamheten bedrivs främst i närstående Bohusbanken och Patricia Treasury AB. Bland intressebolagen kan nämnas Stockholm-Saltsjön AB, Rikskuponger AB, RM Råvarumäklarna AB och Nordisk Television AB.

Providentias mål är att långsiktigt ge aktieägarna en så hög effektiv avkastning som möjligt på det satsade kapitalet. Med effektiv avkastning menas summan av kurstillväxt och utdelning. Detta sker genom ett ägande som är långsiktigt, aktivt och koncentrerat.

- Det *långsiktiga* ägandet framgår tydligast om man betraktar de aktieposter som ingår i Providentias portfölj. De allra flesta av dem har funnits med sedan Providentia bildades 1946. I dag tillhör dessa företag Sveriges mest internationella och framgångsrika företag.
- Det *aktiva* ägandet utövas framför allt genom styrelsearbete i företagen. Providentias styrelse består av personer med stor industriell och finansiell erfarenhet. Genom deras medverkan i styrelser där Providentia är stor ägare kan krav ställas på förändringar och konstruktiva bidrag ges till lösningar. I den aktiva ägarrollen ingår också att värna om att företagens verksamhet präglas av god etik och öppen information till aktieägare, anställda och samhället i stort.
- Det *koncentrerade* ägandet är förutsättningen för att ägarinflytandet ska vara tillräckligt stort och därmed möjliggöra ett aktivt ägande. 93% av Providentias börsportfölj var vid årsskiftet koncentrerad till tio företag.

ASEA
ASEA är ett av de två moderbolagen i världens ledande elektrotekniska företagsgrupp, Asea Brown Boveri, verksamt i flera framtidsbranscher, bl a kraftöverföring.

Sverige måste satsa på begåvningar

Den teknologiska utvecklingen går snabbt, internationaliseringen tilltar. I denna process spelar forskning och utveckling en viktig roll. Hur rustat är Sverige för att klara framtida utmaningar? Vad sker på våra universitet och högskolor? Hur agerar några av de företag som är tunga i Providentias aktieportfölj?

BJÖRN SVEDBERG, ERICSSON:
– Ca 65% av vårt utvecklingsarbete sker i Sverige. Vi kan inte växa mycket mera här – men vi vill kunna styra koncernens teknik från Sverige.

Kring dessa frågeställningar samtalar här universitetskansler Gunnar Brodin, Ericssons VD Björn Svedberg, STORAs VD Bo Berggren, Astras VD Håkan Mogren, Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg och Providentias VD Per Lundberg. Samtalsledare är Charlie Brantingson.

Vilken omfattning och inriktning har FoU-verksamheten i Ericsson, STORA och Astra idag? Och vilka förändringar är att vänta de närmaste åren?

Björn Svedberg: – Vi arbetar i en högteknologisk bransch där tekniken blir mer och mer avancerad. Det kräver mycket stora utvecklingsinsatser, cirka 11–12% av vår omsättning. Men hög volym är bara en bit – vi måste också ligga i spetsen, vara bäst helt enkelt. För att stärka vårt spjutspetskunnande behövs fler teknologie doktorer.

– Cirka 65 % av vårt utvecklingsarbete sker i Sverige. Vi kan inte växa mycket mera här, för då lägger vi beslag på en för stor del av den teknologiska arbetskraften. Men vi vill kunna göra högklassigt utvecklingsarbete i Sverige och kunna styra koncernens teknik härifrån.

– Vi vill också, men kan givetvis inte alltid, vara världsledande på olika områden. Därför måste vi samverka med andra företag, i joint-ventures och licensavtal. Detta kräver att man kan visa upp högsta kompetens. Men gärna också ett mera avancerat samarbete med våra tekniska högskolor.

Bo Berggren: – Förr var utvecklingsresurserna inom skogsindustrin huvudsakligen koncentrerade till processutveckling. Vi försökte förbättra metoderna och göra samma sak några procent kostnadseffektivare. Idag är vi mera inriktade mot produktutveckling, baserad på det kunnande som kan hämtas från universitet och högskolor.

– Vi satsar cirka 1% av omsättningen på utvecklingsarbete, jämfört med Ericsson alltså ett försvinnande litet tal. Men kostnadsstrukturen är också helt annorlunda inom skogsindustrin med extremt stor andel råvaru- och kapitalinsats. Därför är det för vår del mera relevant att tala om att cirka 2% av de anställda arbetar med utvecklingsfrågor.

Björn Svedberg: – Får jag skjuta in apropå mina 11% av omsättningen att det viktiga inte är volymen i sig. Det avgörande är att få rätt kvalitet även i de två sista procenten. Man ska inte låta sig imponeras enbart av hög volym. Forskning och utveckling är en kvalitetsfråga.

Per Lundberg: – Det där påpekandet är väldigt viktigt för när t ex börsanalytiker talar om forskning och utveckling utgår de enbart från dessa procenttal. De talar t ex med viss förskräckelse om Electrolux som ligger på 1,3% och med stor beundran om Astra som ligger på 20%. De berör överhuvudtaget inte denna fundamentala kvalitetsaspekt.

Håkan Mogren: – En tumregel inom läkemedelsindustrin är att ett nytt läkemedel kräver tio års forskning och kostar cirka en miljard kronor. Inom Astra har vi cirka 1.500 personer som arbetar framför allt med forskning men även i viss mån med utvecklingsarbete, alltså ungefär var femte anställd. Cirka 20% av omsättningen satsas på detta område. Att andelen är så hög beror på att vi satsat och kommer att satsa mycket på forskning. Men det beror också på att vi hittills varit för svaga på att marknadsföra och sälja de nya produkterna. Nu förstärker vi marknadssidan för att öka vår försäljning. Trots att vi samtidigt satsar mer på forskning kommer de 20 procenten successivt att minska – i vårt fall alltså ett gott tecken!

– När det sedan gäller frågan om kvalitet kontra kvantitet, så håller jag med om att kvaliteten är avgörande vad beträffar innovativ grundforskning. Men i Astras fall spelar också kvantiteten en viktig roll. När vi ska testa nya produkter finns en kritisk massa som vi måste ta oss igenom. Myndigheterna kräver alltmer i form av genomförda tester. Ett

exempel: när Astra för 40 år sedan fick Xylokain godkänt, krävdes en ansökan på två A4-sidor. Men när vårt magsårsmedel, Losec, nyligen godkändes var ansökningshandlingen på 90.000 sidor!

Bo Berggren: – Det är också en fråga om hur man står sig i jämförelse med sina konkurrenter. STORA-koncernen är t ex inte världens största skogsindustri, men vi gör en av de största utvecklingsinsatserna inom vår bransch.

– Det finns två speciella områden där vi gjort särskilt stora insatser och där vi också varit framgångsrika: miljöteknik och effektivare energianvändning. Vi vill nu öka våra utvecklingsinsatser ytterligare genom att kraftigt öka antalet personer inom FoU. Vi har dock slagit huvudet i taket eftersom högskolor och universitet inte utbildar tillräckligt många med skogsindustriell inriktning.

Vad svarar Gunnar Brodin? Står dagens utbildning vid universitet och högskolor i dålig överensstämmelse med näringslivets efterfrågan?

Gunnar Brodin: – Ungefär 3% av BNP, dvs litet drygt 30 miljarder kronor, satsas på forskning och utveckling. Den rena grundforskningen, sökandet efter helt ny kunskap, sker framför allt på universitet och högskolor.

– Den svenska grundforskningen är stor i förhållande till att vi bara är 8 miljoner människor. Även kvaliteten är god. Men självfallet är vår grundforskning bara en liten del av världens totala grundforskning. Därför är det viktigt med internationella kontakter för att fånga upp forskarrön från andra länder.

– Vi är i Sverige mindre bra på samspelet mellan näringsliv och universitet/högskolor. Grundforskning och utveckling hör ihop och därför finns mycket att vinna på ett bättre samspel. När det gäller Bos kritik att vi utbildar för få med skogsindustriell inriktning, kan jag konstatera att jag varje månad uppvaktas av olika branscher som hävdar detsamma. Men lilla Sverige kan inte upprätthålla en 100-procentig forskningskompetens inom alla områden. Vi måste koncentrera oss på en stark grundforskning – och där ser jag gärna att staten satsar ännu mera resurser.

Bo Berggren: – Jag håller med om att det är viktigt med stabilitet och styrka i grundforskningen, men menar ändå att vissa resurser skulle kunna omprioriteras. Är det inte så att de få återstående reparentvarven i Sverige servas med fler professurer från de tekniska högskolorna än svensk skogsindustri som nettoexporterar för cirka 55 miljarder kronor per år? Detta kan väl ändå inte vara rätt!

Gunnar Brodin: – Forskare är många gånger politiskt radikala men akademiskt konservativa. De vill gärna hålla fast vid bestämda saker. Men samtidigt måste jag konstatera att de gånger jag själv försökt göra om en professur så har det aldrig varit svårt för dem som velat behålla professuren att hitta betydande stöd från industrin. Så konservatismen finns även på den sidan!

Forskning och utveckling är i mångt och mycket en kvalitetsfråga har ni sagt. Vilka starka respektive svaga sidor finns då i det svenska utbildnings- och forskningssamhället?

Peter Wallenberg: – Det stora felet är att vi inte accepterar och premierar elitism på detta område. Vi gör det när det gäller sportsliga framgångar – där tillåts svenskar vara världsbäst och betraktas gärna som hjältar. Nya förmågor tas om hand och premieras. Men i utbildnings- och forskningssammanhang ska begåvningarna hållas på mattan. Alla ska vara jämlika och kravlösheten har fått breda ut sig. Visst ska vi på alla olika sätt hjälpa de svaga men det bör inte ske genom att alla behandlas som svaga. Vi måste tänka om, ta hand om och premiera begåvningar.

Håkan Mogren: – Kvaliteten inom universitet och högskolor har successivt försämrats. Det tar tid att rätta till detta och därför står vi nu inför en slags generationsklyfta, en period då utbudet av kvalificerade forskare kommer att vara sämre än tidigare.

Björn Svedberg: – Ett problem är att vi separerar forskningen och grundutbildningen vid de tekniska högskolorna. Tom regeringen har detta på olika departement. För mig är forskningen vid de tekniska högskolorna egentligen underordnad det som bör vara högskolornas huvuduppgift – att utbilda ett stort antal duktiga civilingenjörer. Men för detta krävs professorer som forskar och är förebilder för eleverna, som umgås med eleverna, inspirerar och entusiasmerar.

Gunnar Brodin: – Från statsmakternas sida har man haft stor förståelse för forskningen och dess betydelse men inte riktigt insett att god forskning och forskarutbildning kräver en god grundutbildning. På KTH går idag cirka 1.500 i forskarutbildning och cirka 7.000 i grundutbildning. Professorerna undervisar, men de räcker bara till för att undervisa inom forskarutbildningen.

HÅKAN MOGREN, ASTRA:
– En tumregel inom läkemedelsindustrin är att ett nytt läkemedel kräver tio års forskning och kostar ca en miljard kronor.

PER LUNDBERG, PROVIDENTIA:
– I många företag har man på senare år kunnat se en mycket medveten koppling mellan marknad, produkt och process.

– Många av dem som idag är forskningsadministrativt ansvariga i Sverige är inte tekniker utan har en samhällsvetenskaplig forskarbakgrund. Där är kopplingen mellan forskning och grundutbildning inte så påtaglig som inom tekniken.

Håkan Mogren: – Även i grundskolan har undervisningen försämrats. Det vet alla som har barn i skolåldern. Varje dag får barnen signaler som tyder på att grundskoleundervisningen är lågt prioriterad; bristfälliga läroböcker, dåliga skollokaler osv. Redan här skapas alltså en negativ attityd till utbildning!

Björn Svedberg: – Ett gigantiskt fel som görs på gymnasienivå är att alla ska yrkesutbildas. Jag skulle hellre se en gedigen grundutbildning som gör varje individ bättre rustad att i en framtid möta nya utmaningar. Den tekniska utvecklingen går nu så snabbt att varje yrkesarbetande kanske 20 år efter examen måste komplettera sin utbildning. För att klara det krävs en stark grundutbildning. Man måste kunna läsa, skriva och räkna tex elektricitet, elektronik och kemi. Den basen måste läggas i grundutbildningen.

Gunnar Brodin: – När det gäller samspelet mellan näringsliv och universitet/högskolor kan man gärna ge en eloge till Wallenbergföretagen som varit föredömliga på detta område. Det finns tex ingen stiftelse som betytt så mycket för grundforskningen som Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Ett annat exempel är Incentive som mycket tidigt kopplade ihop forskarvärlden med näringslivet.

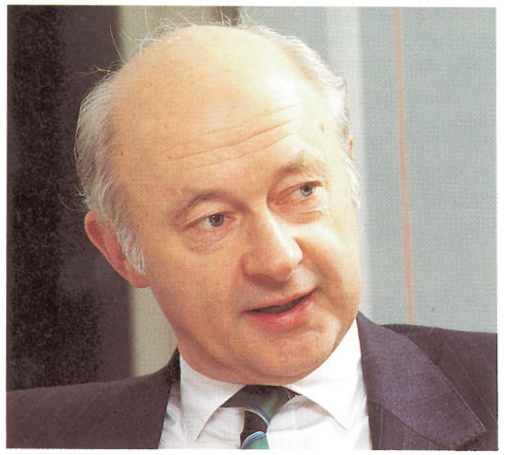
Hur agerar Wallenbergföretagen mera generellt på detta område?

Peter Wallenberg: – Det är viktigt att redan på ett mycket tidigt stadium låta forskaråsikter från olika länder brytas med varandra. På så sätt undviks många av de problem som man annars får när produkten etableras på olika marknader. Mot denna bakgrund är det olyckligt att det är så svårt att attrahera utländska gästforskare till Sverige. Vi förlorar mycket på detta – och enda sättet att kompensera det är att förlägga vissa forskningsenheter till utlandet.

Per Lundberg: – I många företag har man på senare år kunnat se en mycket medveten koppling mellan marknad, produkt och process. Samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri är ett exempel. Där konstaterades att företagen överlappade varandra på olika områden. Man drog dock inte ned på utvecklingsresurserna utan omformulerade sin utvecklingspolicy, målinriktade resurserna på ett helt annat sätt, decentraliserade och kom närmare marknaden.

– Electrolux är ett annat företag som sedan flera år bedrivit utvecklingsarbetet långt ute i organisationen. Atlas Copco har en omfattande forskning i Schweiz och SKF har ett forskningscentrum i Holland. Detta beror givetvis på att man vill ligga nära produktionen och marknaden i Europa men också på att man härigenom bättre kan attrahera bra internationella forskare. Och Sveriges bistra skatteklimat har givetvis en avgörande roll även när det handlar om forskning och utveckling.

Håkan Mogren: – Det är viktigt att komma ihåg att Sverige är en liten nation. Hur bra utbildningen än görs kommer vi aldrig själva att kunna utbilda forskare inom alla sektorer. Vi måste därför långsiktigt kunna engagera utländska forskare. Idag är det helt omöjligt, i alla fall när det gäller äldre, kvalificerade forskare. Det beror på vårt löne- och skattesystem men också på samhällssituationen i stort. Sverige är helt enkelt inte tillräckligt attraktivt. Följden av detta blir att en större del av forskningen förläggs till utlandet. I Astras fall har vi forskningsverksamhet i bl a Edinburgh, London och Bangalore, Indien!

BO BERGGREN, STORA:
– STORA-koncernen är inte världens största skogsindustri, men vi gör en av de största utvecklingsinsatserna inom vår bransch.

Bo Berggren: – Låt mig ta ytterligare ett exempel på detta. Vi har ett skogligt forskningscenter i Portugal därför att klimatet där är bra för att odla snabbväxande eucalyptus. Vi flydde alltså inte Sverige av några skatteskäl utan valde Portugal för att träden växer snabbt där. Men vad blev följden? Jo, vid detta forskningscenter finns idag ett av världens främsta forskarlag inom skoglig teknik. Det består av doktorer från Nya Zeeland, Sydafrika, Israel och England. Kring dessa fyra forskningsledare finns olika forskarteam. På kort tid har här vuxit fram en internationellt slagkraftig forskningsorganisation. Varför går inte sådant att åstadkomma i Sverige?

Gunnar Brodin: – Jag kan ge dig svaret. Om man är en framstående forskare så får man feta erbjudanden från många olika håll. Och då väljer man noga. Det ska vara behagligt klimat, man ska tjäna bra, det ska vara bra för familjen, det ska finnas goda skolor osv. Och i den valsituationen har kanske Sverige litet väl många negativa faktorer. Men vi har också positiva konkurrensfaktorer såsom en väl fungerande infrastruktur i samhället, en förhållandevis orörd natur med allemansrätt osv. Jag har personligen medverkat vid lyckade rekryteringar av utlänningar till flera svenska professurer. Skattefrågan är ett problem som dock bör minska efter skattereformen.

Björn Svedberg: – Jag tror det finns ytterligare en aspekt. Tyvärr är man i stora organisationer konservativ och vi har flera gånger märkt, när vi flyttat ut saker någonstans, att det helt plötsligt blir mycket lättare. Så ge den som har idén en summa pengar men placera honom geografiskt långt bort – då händer saker!

Bo Berggren: – Jag har ett eget exempel på detta. Inom ett visst område – med tanke på konkurrensen kan jag inte avslöja vilket – vill vi av miljöskäl finna nya lösningar. Vi har tom gått så långt att vi sagt att det är en belastning att veta hur dagens lösningar ser ut. Därför avser vi sätta ihop ett forskarteam och här kommer poängen, placera det utanför STORA.

Gunnar Brodin: – Från forskarsidan förstår man ibland inte industrins krav på allt snabbare resultat. Varför kan inte industrin se mera långsiktigt på forsknings- och utvecklingssatsningar?

Per Lundberg: – Det måste i så fall finnas allmänna förutsättningar för att löpande bedriva en lönsam industriell verksamhet. I det sammanhanget är naturligtvis den svenska kostnadsutvecklingen ett stort problem. Den kan leda till begränsningar på FoU-området.

Låt oss säga att ni i ert respektive företag ska besluta om en nyinvestering på utvecklingsområdet. Vad talar för respektive emot Sverige som etableringsland?

Peter Wallenberg: – Det finns en rad frågor man måste ställa sig i en sådan situation. Vilken tillgång på sakkunskap finns i Sverige? Kan vi klara oss utan utländsk kompetens? Om vi helt eller delvis är beroende av utländsk kompetens, hur locka den till Sverige och hur betala den? O s v.

– Men låt mig också säga att jag tycker att vi här i Sverige ser alltför nationellt på frågor av det här slaget. Det rynkas ofta på näsan åt svenska företag som etablerar sig utomlands. Många ser ner på dem – även om strikta marknads- och produktionsskäl talar för en utlandsetablering. Företagens agerande mäts alltför ofta med en enda sak i vågskålen – svenska arbetstillfällen. Vi är i detta avseende föga internationella, snarare smått isolationistiska!

Bo Berggren: – Det är endast i särskilda fall – tex det som jag nämnde om Portugal – som vi kan tänka oss att förlägga en utvecklingsenhet utomlands. En sådan enhet kan inte leva sitt eget liv, den

GUNNAR BRODIN, UHÄ:
– Forskare är många gånger politiskt radikala men akademiskt konservativa, de vill gärna hålla fast vid bestämda saker.

måste finnas nära produktion, ledning osv. Det självklara utgångsläget när vi ska besluta om en ny investering på detta område är därför Sverige.

Håkan Mogren: – Närheten till företagsledning, produktion och annan forskning är givetvis en faktor som talar till Sveriges fördel. I vårt fall spelar också det goda samarbetet med universitet och högskolor, där akademiska forskare och industriforskare samverkar på ett internationellt uppmärksammat sätt, en stor roll.

Till sist, låt oss leka med tanken att ni alla och envar just idag utses till FoU-minister i den svenska regeringen. En nyinrättad tjänst således. Ni ombeds omedelbart presentera era två viktigaste åtgärder på området. Vilka är de?

Gunnar Brodin: – För det första: Avskaffa genast denna post och för över eventuella resurser till utbildningsministern. Utveckling ska skötas av industrin och forskning av universiteten.

För det andra: Betydligt ökade insatser måste göras för grundutbildningen vid våra universitet och högskolor för att öka lärartätheten och främja kopplingen till den stora satsning på grundforskning som avgörs i den nya forskningspolitiska propositionen. Insatser för förbättrad högskoleutbildning måste betraktas som investeringar för framtiden och inte som utgifter i statsbudgeten. Högskoleutbildningen i Sverige är både kvantitativt och kvalitativt otillräcklig för att serva våra stora exportföretag. Inte minst detta samtal har visat att flaskhalsen i vår industriella utveckling är bristen på högutbildade i allmänhet och forskarutbildade i synnerhet.

Peter Wallenberg: – Jag skulle först skaffa mig en totalbild över området – inte minst när det gäller parallellforskning och parallellutrustning. Därefter skulle jag tillsammans med kloka personer inom FoU-världen prioritera de områden där vi skulle satsa. Dessa områden skulle sedan präglas av målstyrning och kontinuitet, till skillnad mot idag när vi i viss utsträckning slösar bort både mänskliga och ekonomiska resurser på en alltför spridd forskning.

Per Lundberg: – Jag skulle anslå medel för att öka universitetens och högskolornas möjligheter till ett utvidgat internationellt samarbete.

Bo Berggren: – Basforskningen skulle prioriteras och resurserna koncentreras till vissa områden. Dessutom skulle vi ha djärvheten att omallokera vissa resurser, även om det i något avseende kan gå den akademiska traditionen för när.

Håkan Mogren: – Jag skulle gärna ta på mig uppgiften att bli forskningens ambassadör och i alla sammanhang förklara vikten av forskning. Samtidigt skulle jag göra om forskningsorganisationen på den akademiska sidan: centralisera resurserna till vissa kärnor av briljans, promovera de duktigaste, välja ut prioriterade forskningsområden, målstyra och delegera den löpande verksamheten till respektive enhet.

Björn Svedberg: – Jag skulle nog konstatera att det är en omöjlig uppgift. Regeringen ska överhuvudtaget inte syssla med att styra utvecklingsdelen. Den ska överlåtas till industrin. Och sen skulle jag inte vilja vara forskningsminister utan hellre utbildningsminister och integrera forskningen, den högre utbildningen och all annan utbildning. Det krävs ett samlat grepp kring allt detta. Verksamheten skulle vidare inte centralstyras, utan kraftigt decentraliseras. De olika högskolorna t ex skulle ha egna styrelser och egna budgetar. Jag skulle kräva att industrin finns med i dessa styrelser och anger sina framtida behov så att utbildningen anpassas därefter.

PETER WALLENBERG, PROVIDENTIA:
– Det är viktigt att redan på ett mycket tidigt stadium låta forskaråsikter från olika länder brytas med varandra. På så sätt undviks många av de problem som man annars får när produkten etableras på olika marknader.

De tio största innehaven

ASEA, Saab-Scania, STORA...

Providentias tio största aktieinnehav har under årens lopp varit relativt konstanta – även om bolagen inbördes bytt plats på 10-i-topp-listan.

Vid utgången av 1989 hade listan följande utseende: ASEA, Saab-Scania, STORA, SKF, Astra, Alfa-Laval, Atlas Copco, Skandia, Ericsson och Incentive.

Bland de förändringar som inträffade under 1989 kan nämnas att STORA och Saab-Scania bytte platser, att SKF och Astra klättrade uppåt medan Atlas Copco något halkade ned. Ericsson blev ny på listan medan SILA föll bort.

Dessa företag – och några till – ingår i det som kallas Wallenbergsfären. Med det menas att Providentia, Investor, Export-Invest och olika Wallenbergstiftelser har ett stort aktieinnehav i de aktuella företagen. Diagrammet nedan visar ägarandelarna inom denna Wallenbergsfär.

Av tabellen på sid 13 framgår hur Wallenbergsfärens röstetal förändrats 1983–89 i några av de viktigaste bolagen. Som vi kan se har de största förändringarna ägt rum i Electrolux, SKF, ASEA, Alfa-Laval och Saab-Scania.

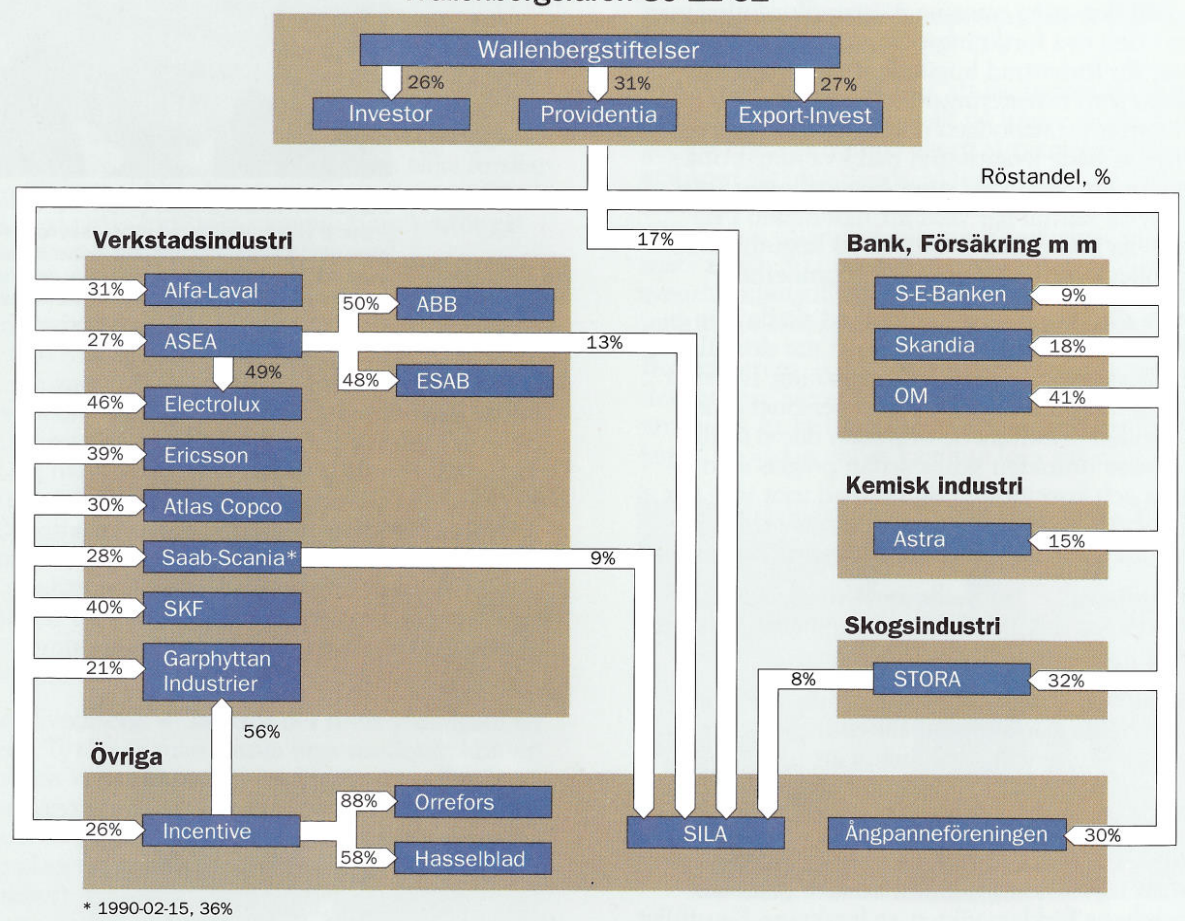
Wallenbergsfärens företag har avgörande betydelse för svensk ekonomi och svensk arbetsmarknad. Om vi tex tittar på de tio företag som vid årsskiftet utgjorde Providentias största innehav, kan följande konstateras:

- De sysselsätter över 400.000 personer.
- De sålde i fjol varor och tjänster för ca 250 miljarder kr.
- De gjorde under 1989 tillsammans en vinst på ca 20 miljarder kr.

Företagen är också starkt internationellt inriktade. Drygt 80% av företagens försäljning och vinster genereras utanför Sveriges gränser.

På de följande sidorna presenteras Providentias tio största innehav utförligare.

Wallenbergsfären 89-12-31

De företag där Providentia, Investor, Export-Invest och olika Wallenbergstiftelser har stora aktieinnehav kallas Wallenbergsfären. I diagrammet visas sfärens ägarandelar i dessa företag.

Wallenbergsfärens aktieinnehav 1983–89
Röstandel %, per 31/12

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Alfa-Laval	16	24	28	28	28	28	31
ASEA	10	11	13	18	22	23	27
Astra	14	14	14	14	14	15	15
Atlas Copco	22	16	35	28	33	29	24(30)[1]
Electrolux	27	27	46	46	46	46	44(46)[1]
Ericsson	29	29	29	30	39	39	39
Saab-Scania	17	17	14	15	20	22	28[2]
SKF	23	23	23	23	24	25	40
Skandia	14	17	15	10	9	9	18
STORA	27	25	41	33	29	29	28(32)[1]

[1] Inklusive aktier för vilka utfärdats optioner.
[2] 36% per den 15 februari 1990.

Tabellen visar hur Wallenbergsfärens röstetal förändrats 1983–89 i några av de viktigaste bolagen.

Providentias tio största innehav 1989

ABBs snabbtåg X2

ASEA

Resultat efter finansiella poster 1989:* 3.186 Mkr
Fakturering: 135.802 Mkr
Antal anställda totalt: ca 225.000
Antal anställda i Sverige: 37.000
De fem största aktieägarna: Investor, Providentia, SPP, 4:e AP-fonden, AMF
Styrelsens ordf: Curt Nicolin**
VD: Kjell Högfelt

* Efter beaktande av minoritet.
** Som v ordf i styrelsen ingår Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg.

ASEA är ett av två moderbolag i världens ledande elektrotekniska företagsgrupp, Asea Brown Boveri. ASEA äger också Broströms samt Hägglund & Söner och har betydande aktieinnehav i Electrolux, ESAB och SILA.

ASEA är verksamt i framtidsbranscher som transport, infrastruktur, miljö och kraftöverföring. ASEA har en stark marknadsposition och har genom förvärvet av Combustion Engineering stärkt sin position i bl a Östeuropa. Samordningen av förvärvade bolag är resurskrävande.

Under 1989 har Asea Brown Boveri förutom Combustion Engineering förvärvat delar av Westinghouse's verksamhet varefter ABB har ca 40.000 anställda och en försäljning på 6–7 Mdr i Nordamerika. Genom ett antal förvärv och joint-ventures förstärktes också ABBs position på flera europeiska nyckelmarknader.

ASEAs vinst värderades vid utgången av 1989 till p/e 19 och det justerade egna kapitalet till 243%. Aktien har under de senaste tio åren ökat med i genomsnitt 41,5% per år (att jämföra med generalindex som ökat 28,8% per år).

Providentias ASEA-innehav inleddes 1954. Under 1989 nettoinvesterades 296 Mkr. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 3.665 Mkr (1.837), motsvarande 27% av Providentias börsportfölj. Providentia var därmed näst största aktieägare i ASEA med 10,1% av rösterna.

Scania – "Truck of the year 1989".

Saab-Scania

Resultat efter finansiella poster 1989: 1.575 Mkr
Fakturering: 44.905 Mkr
Utlandsförsäljning: Ca 67%
Antal anställda totalt: Ca 50.000
Antal anställda i Sverige: Ca 40.000
De fem största aktieägarna: Barkman & Co, Robur, Providentia, Investor, K och A Wallenbergs Stiftelse
Styrelsens ordf: Sten Gustafsson*
VD: Georg Karnsund

* I styrelsen ingår också Providentias styrelseledamöter Peder Bonde och Tom Wachtmeister samt VD Per Lundberg.

Saab-Scanias affärsidé är att driva industriell verksamhet med tyngdpunkten förlagd på specialiserad transportteknologi – lastbilar, bussar, personbilar och flygplan.

Scania-delen är stark med viss konjunkturkänslighet. Civilflyget kan dra fördel av avregleringen inom EG. JAS-projektet bör under senare delen av 90-talet kunna ge väsentliga resultatbidrag.

Personbilsdivisionens lönsamhet har varit otillfredsställande under flera år. Kraftigt fallande försäljningsvolymer, främst i USA under 1989, resulterade i att personbilsdivisionen gjorde en förlust på ca 2 miljarder kr.

Under större delen av 1989 fördes därför förhandlingar i syfte att finna en lämplig samarbetspartner. I december presenterades lösningen: Saab-Scania och General Motors, världens största biltillverkare, bildar ett gemensamägt företag, Saab Automobile AB. Det nya företaget ska utveckla, tillverka och distribuera personbilar med Saab-namnet och dessutom producera GM-bilar.

Under 1989 har Saab-Scania i övrigt bl a slagit försäljningsrekord på den civila flygsidan, noterat försäljningsrekord även på lastbils- och bussidan med 36.000 sålda enheter samt tilldelats utmärkelsen "Truck of the Year 1989".

Saab-Scanias vinst värderades vid årsskiftet till p/e 19 och det justerade egna kapitalet till 134%. Aktien har i genomsnitt stigit med 32,5% per år under de senaste tio åren (generalindex 28,8% per år).

Providentias ägande i Saab-Scania inleddes 1946. Under 1989 nettoinvesterades 228 Mkr. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 1.808 Mkr (1.055), motsvarande 13% av Providentias börsportfölj. Efter årsskiftet har ägandet förstärkts och uppgick den 15 februari till 14,1% av rösterna.

Eucalyptusskog i Portugal.

STORA

Resultat efter finansiella poster 1989: 3.922 Mkr
Fakturering: 42.264 Mkr
Utlandsförsäljning: Ca 72%
Antal anställda totalt: Ca 54.000
Antal anställda i Sverige: Ca 25.200
De fem största aktieägarna: Investor, Providentia, Patricia, SPP, Ratos
Styrelsens ordf: Peter Wallenberg*
VD: Bo Berggren

* I styrelsen ingår också Providentias styrelseledamöter Peder Bonde, som v ordf och Curt Nicolin. Providentias VD Per Lundberg ingår i styrelsen för Stora Timber och Billerud.

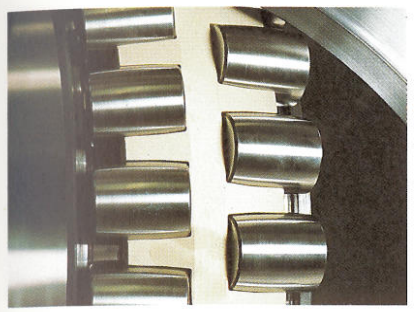
Genom förvärven av Papyrus, Billerud och Swedish Match har STORA utvecklats till Europas största skogsindustrikoncern och en av världens största inom områden som massa, tidningspapper, finpapper, förpackningspapper och kartong.

STORA har hög substans, bra struktur och är mindre konjunkturkänsligt än konkurrenterna på grund av brett produktsortiment. STORA är dock fortfarande, när det gäller produktionen, för beroende av Sverige med osäkerhet vad gäller framtida energipolitik och kostnadsutveckling.

Under 1989 har STORA bl a sålt konsumentgruppen inom gamla Swedish Match, d v s produktområdena tändstickor, tändare och rakprodukter, startat en ny tidningspappersmaskin i Hylte Bruk samt genom Papyrus köpt 75% av den danska finpapperskoncernen De forenede Papirfabrikker (DfP) A/S.

Mot bakgrund av den svagare skogskonjunktur som förutses värderades STORAs vinst vid årsskiftet till p/e 7 och det justerade egna kapitalet till 81%. Under de senaste tio åren har STORA-aktien ökat med i genomsnitt 25,1% per år (generalindex 28,8% per år).

Providentias ägande i STORA inleddes 1946. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 1.597 Mkr (1.666), motsvarande 12% av Providentias börsportfölj. Providentia var därmed näst största ägare i STORA med 10,4% av rösterna. Patricia var tredje största ägare med 6,0% av rösterna.

Världsetta på rullningslager.

SKF

Resultat efter finansiella poster 1989: 2.470 Mkr
Fakturering: 25.066 Mkr
Utlandsförsäljning: Ca 96%
Antal anställda totalt: Ca 45.000
Antal anställda i Sverige: Ca 5.000
De fem största aktieägarna: Skanska, Investor, Providentia, 4:e AP-fonden, SPP
Styrelsens ordf: Lennart Johansson*
VD: Mauritz Sahlin

* Som v ordf i styrelsen ingår Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg.

SKF är världens största företag i rullningslagerbranschen med ca 20% av världsmarknaden. SKF tillverkar och säljer också skärande verktyg, slipmaskiner, textilmaskinskomponenter, fästelement, flygplanskomponenter och andra masstillverkade precisionsprodukter. Dominerande är dock kullagerverksamheten som svarar för över 80% av företagets försäljning och resultat.

SKF har sedan länge en stark internationell marknadsorganisation och numera också en helt ny struktur på produktions- och utvecklingssidan. Dessutom är SKF prisledare på viktiga områden. En viss konjunkturkänslighet finns dock fortfarande kvar.

1989 blev ett mycket framgångsrikt år för SKF med såväl försäljningssom vinstrekord. Vinsten ökade 55% till 2,4 Mdr vilket kan jämföras med en vinstnivå 1983–88 på i genomsnitt en dryg miljard.

Vid årsskiftet värderades SKFs vinst till p/e 10 och det justerade egna kapitalet till 168%. Aktien har de senaste tio åren ökat med i genomsnitt 30,7% per år (generalindex 28,8% per år).

Providentias ägande i SKF inleddes 1946. Under 1989 förstärktes ägandet kraftigt, främst genom köp och lösen av den option som tidigare innehades av Patricia. Vid utgången av året var marknadsvärdet av innehavet 1.512 Mkr (581), motsvarande 11% av Providentias börsportfölj. Därmed var Providentia tredje största ägare i SKF med 18,8% av rösterna.

Losec – produkt med god potential.

Astra

Resultat efter finansiella poster 1989: 1.846 Mkr
Fakturering: 7.457 Mkr
Utlandsförsäljning: 83%
Antal anställda totalt: Ca 7.800
Antal anställda i Sverige: Ca 3.400
De fem största aktieägarna: Investor, 4:e AP-fonden, Robur, Trygg-Hansa, SPP
Styrelsens ordf: Sten Gustafsson*
VD: Håkan Mogren

* I styrelsen ingår också Providentias styrelseledamot Peder Bonde.

Astra är Nordens ledande läkemedelsföretag och bland de mest forskningsintensiva i världen. Forskning och utveckling är huvudsakligen koncentrerad till Sverige medan mer än 80% av försäljningen sker i utlandet. I många länder tillhör Astra nu de tio största läkemedelsföretagen på marknaden.

Astra har hög produktivitet inom forskning och utveckling och en god potential, bl a i produkterna Losec och Turbuhaler. Företagets marknadsorganisation har kraftigt förbättrats på senare år även om vissa marknader ännu ej är täckta på ett tillfredsställande sätt.

Under 1989 har Astra bl a introducerat magsårsmedlet Losec på flera av de största läkemedelsmarknaderna som USA, Västtyskland, Frankrike och Spanien, introducerat Turbuhalern för Bricanyl (bronkvidgande astmamedel) och Pulmicort (antiinflammatoriskt astmamedel) samt beslutat bygga ut sina produktionsanläggningar för drygt en halv miljard kronor.

Vinstförväntningarna är stora på Astra. Vid årsskiftet var p/e-talet 28 och det justerade egna kapitalet värderades till 800%. Astra-aktien har ökat med i genomsnitt 41,9% per år under de senaste tio åren (generalindex 28,8%).

Providentias ägande i Astra inleddes 1954. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 1.225 Mkr (568), motsvarande 9% av Providentias börsportfölj och 4,1% av rösterna i Astra.

Separatortank från Alfa-Laval

Alfa-Laval

Resultat efter finansiella poster 1989: 1.412 Mkr
Fakturering: 15.227 Mkr
Utlandsförsäljning: Ca 90%
Antal anställda totalt: Ca 19.400
Antal anställda i Sverige: Ca 5.100
De fem största aktieägarna: Lundbergföretagen, Providentia, Investor, Aktiv Placering, SPP/AMF
Styrelsens ordf: Peder Bonde*
VD: Lars V Kylberg

* I styrelsen ingår även Providentias styrelseledamot Olof Ljunggren och VD Per Lundberg.

Alfa-Laval har tre starka och framtidsorienterade verksamhetsfält: industri (med 50% av koncernens omsättning), livsmedel (30%) och agri (20%).

Genom en konsekvent och lyckad förvärvsstrategi (sedan 1986 har 23 företag förvärvats) och utveckling inom dessa kärnverksamheter, står Alfa-Laval väl rustat att möta internationell konkurrens inom sina nischer; livsmedelsförsörjning, energihushållning och miljövård. Företaget är dock fortfarande något för beroende av jordbrukssektorn, vars utveckling många gånger påverkas av svårförutsägbara politiska beslut.

Under 1989 har Alfa-Laval bl a

– förvärvat ytterligare sju företag varav det största var det tyska Krämer+Gebe med en omsättning på ca 400 Mkr,

– fått sin största mejeriorder någonsin (480 Mkr, gällande två nya mejerier och tillbyggnad av fem existerande i Algeriet).

Vid utgången av 1989 värderades Alfa-Lavals vinst till p/e 13 och det justerade egna kapitalet till 231%. Under de senaste tio åren har aktien ökat med i genomsnitt 28,5% per år (generalindex 28,8% per år).

Providentias ägande i Alfa-Laval inleddes 1946. Marknadsvärdet av innehavet var vid årsskiftet 872 Mkr (533), motsvarande 6% av Providentias börsportfölj. Providentia var näst största ägare i Alfa-Laval med 13,6% av rösterna.

Atlas Copco, världsledande inom kompressorer.

Atlas Copco

Resultat efter finansiella poster 1989: 1.521 Mkr
Fakturering: 15.035 Mkr
Utlandsförsäljning: Ca 92%
Antal anställda totalt: Ca 19.900
Antal anställda i Sverige: Ca 4.200
De fem största aktieägarna: Robur, Providentia, Investor, Patricia, Skandia
Styrelsens ordf: Peter Wallenberg*
VD: Tom Wachtmeister

* I styrelsen ingår också Providentias VD Per Lundberg.

Atlas Copco är världsledande inom flera av sina verksamhetsområden; kompressorer, gruv- och entreprenadutrustning, industriautomation och industriell produktionsutrustning.

Atlas Copco har kvalitativt högtstående produkter, en stark marknadsorganisation samt genom en rad företagsförvärv en stor potential för expansion. Beroendet av konjunkturen inom gruv- och anläggningsteknik kvarstår, om än i mindre grad än tidigare.

Under 1989 har Atlas Copco bl a gjort en betydande inbrytning på den japanska marknaden genom ett samarbetsavtal med japanska Iwata, beslutat om ett rekordstort investeringsprogram på ca 800 miljoner kr samt förvärvat det amerikanska Wagner Mining Equipment och lämnat ett uppköpserbjudande på det engelska Desoutter Brothers.

Atlas Copcos vinst värderades vid årsskiftet till p/e 9 och det justerade egna kapitalet till 235%. Aktien har stigit med i genomsnitt 21,2% den senaste tioårsperioden (generalindex 28,8% per år).

Providentias innehav av Atlas Copco-aktier, som inleddes 1946, hade vid årsskiftet ett marknadsvärde av 857 Mkr (690), motsvarande 6% av Providentias börsportfölj. Providentia var näst största ägare i Atlas Copco med 12,2% av rösterna. Patricia, med 6,2% av rösterna, var den fjärde största ägaren.

Skandia expanderar internationellt.

Skandia

Rörelseresultat 1988: 910 Mkr
Premieinkomst: 5.030 Mkr
Antal anställda totalt: Ca 9.800
Antal anställda i Sverige: Ca 4.500
De fem största aktieägarna: Marieberg, Pohjola, Patricia, Investor, Providentia
Styrelsens ordf: Sven Söderberg
VD: Björn Wolrath

* I styrelsen ingår även Providentias styrelseledamöter Peder Bonde och Sten Gustafsson.

Skandia är landets ledande försäkringsbolag och svarar för ca en tredjedel av den svenska försäkringsmarknaden. Bolaget har kontor på ca 110 platser runt hela Sverige.

På senare år har Skandia gjort flera nordiska företagsförvärv och på så sätt fått Norden som en stark hemmabas. Det ger potential för vidare expansion, främst i Europa där betydande strukturförändringar inom hela det finansiella området kan förväntas de närmaste åren. Samtidigt leder avregleringen av marknaden i Sverige till ökad konkurrens inte minst på saksidan.

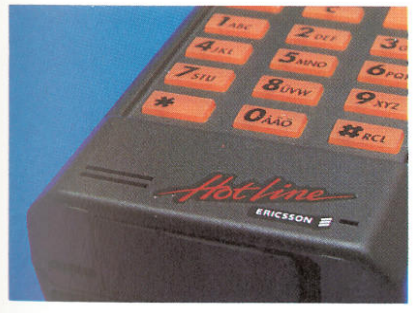
Under 1989 har Skandia bl a

– gjort en rad företagsköp; Skandia International, Valley Group och en division inom Ryder System i USA, National Insurance & Guarantee Corporation i England, Vestagruppen i Norge och Kgl. Brand i Danmark,

– för 4,2 miljarder kr köpt ett femtontal fastigheter i London, Madrid och Lissabon av Reinhold International samt för 270 miljoner kr förvärvat tre fastigheter i centrala London av det brittiska fastighetsbolaget City Site.

Vid årsskiftet värderades Skandias vinst till p/e 11 och det justerade egna kapitalet till 90%. Under de senaste tio åren har aktien ökat med i genomsnitt 29,2% per år (generalindex 28,8% per år).

Providentias Skandia-innehav, som inleddes 1946, hade vid årsskiftet ett marknadsvärde av 500 Mkr (378), motsvarande 4% av Providentias börsportfölj. Providentia var Skandias femte största ägare med 3% av rösterna. Patricia, med 9,9% av rösterna, var den tredje största.

Ericssons nya ficktelefon.

Ericsson

Resultat efter finansiella poster 1989: 3.715 Mkr
Fakturering: 39.549 Mkr
Antal anställda totalt: Ca 69.000
Antal anställda i Sverige: Ca 32.000
De fem största aktieägarna: Industrivärden, K A Wallenbergs Stiftelse, Providentia, Investor, SHB pensionsstiftelse
Styrelsens ordf: Hans Werthén*
VD: Björn Svedberg

* Som v ordf i styrelsen ingår Providentias styrelseordförande Peter Wallenberg.

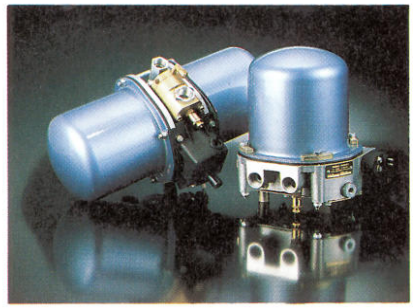
Ericsson är ett av världens ledande företag inom telekommunikation. Denna ställning baseras på avancerad teknologi, gediget systemkunnande, internationell erfarenhet och kundanpassning. Ericsson är också en ledande leverantör av elektroniska försvarssystem.

Ericsson har produkter med hög teknisk standard, en god marknadsposition på expansiva marknader samt en stor potential på mobiltelefonimarknaden. När det gäller publika växlar är marknadsandelen i USA för låg och på försvarssidan finns fortfarande vissa brister.

Under 1989 har Ericsson bl a slutit ett samarbetsavtal med General Electric Company om produktion av bl a mobiltelefoner, tecknat avtal med Southwestern Bell Telephone och US West Communications om leverans av digitala AXE-stationer samt tagit hem en stor order från Ameritech avseende installation av sk Service Control Points. 1989 blev ett rekordår för Ericsson med en vinstökning från ca 1,8 till 3,7 Mdr.

Vid utgången av 1989 värderades Ericssons vinst till p/e 16 och det egna kapitalet till 315%. Aktien har stigit med i genomsnitt 31,3% under de senaste tio åren (generalindex 28,8% per år).

Providentias ägande i Ericsson inleddes 1946. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 436 Mkr (209), motsvarande 3% av Providentias börsportfölj. Providentia var därmed tredje största ägare i Ericsson med 11,8% av rösterna.

Lufttorkare för bromssystem, Garphyttan Industrier.

Incentive

Resultat efter finansiella poster 1989: 550 Mkr
Fakturering: 9.598 Mkr
Utlandsförsäljning: Ca 58%
Antal anställda totalt: Ca 11.800
Antal anställda i Sverige: Ca 7.500
De fem största aktieägarna: Lundbergs, Investor, Providentia, 4:e AP-fonden, S-E-Bankens aktiesparfond
Styrelsens ordf: Sten Gustafsson*
VD: Lars Bern

* I styrelsen ingår även Providentias styrelseledamöter Peter Wallenberg och Curt Nicolin. Providentias VD Per Lundberg är styrelsesuppleant.

Incentive, som startades 1963, är ett utvecklingsföretag. Affärsidén bygger således inte på enstaka produkter eller innovationer utan på förmågan att utveckla hela företag.

Incentivegruppen är i dag starkt koncentrerad till tre huvudområden: avancerade komponenter och material, klimat- och miljökontroll samt avancerade system och instrument.

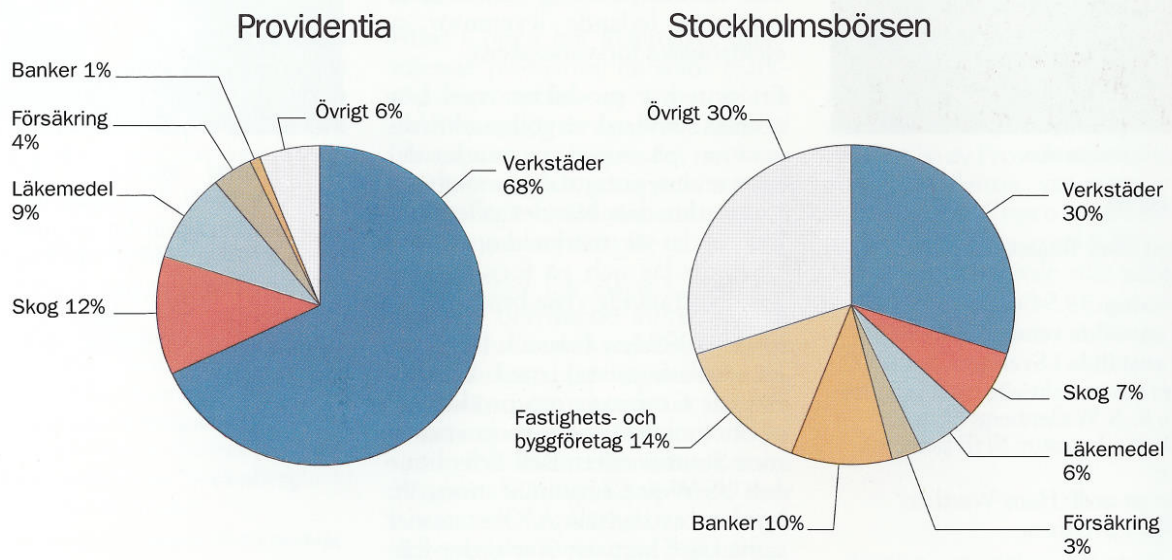
1989 har kännetecknats av en rad företagsförvärv inom Incentivegruppen. Så t ex har HNJ Intressenter förvärvat Industri AB Lunden, Victor Hasselblad har köpt det amerikanska Bogen Photo Corp. och Garphyttan Industrier har förvärvat det västtyska Schabmüller GmbH.

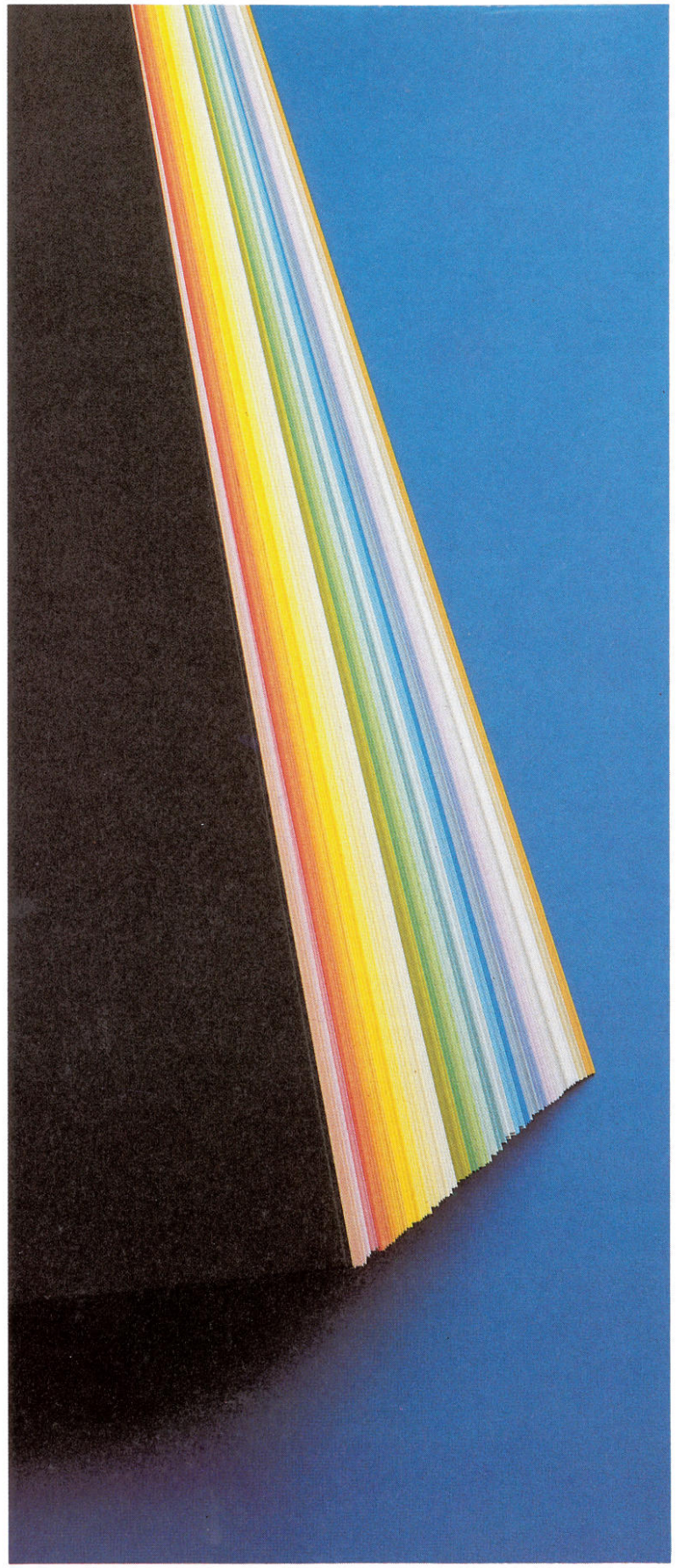
Vid utgången av 1989 värderades Incentives vinst till p/e 10 och det justerade egna kapitalet till 170%. Incentive-aktien har under de senaste tio åren ökat med i genomsnitt 30,5% per år (generalindex 28,8% per år).

Providentia har ägt aktier i Incentive sedan 1974. Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet av innehavet till 348 Mkr (307), motsvarande 2% av Providentias börsportfölj. Därmed var Providentia den tredje största ägaren i Incentive med 11,8% av rösterna.

Börsportföljens profil

Providentias börsportfölj är koncentrerad till ett begränsat antal betydelsefulla företag i svenskt näringsliv. Som framgår av diagrammen nedan är 80% av Providentias börsnoterade aktieportfölj koncentrerad till verkstads- och skogsindustri. För Stockholmsbörsen som helhet är motsvarande siffra 37%.

STORA
Finpapper från Papyrus, en produkt som gjort STORA till Europas största skogsindustrikoncern och en av världens största inom områden som massa, tidningspapper, finpapper, förpackningspapper och kartong.

Utdelningen föreslås höjd till 8:25 kr

Vid 1989 års början var börskursen på Providentias A-aktie 240 kr och på B-aktien 237 kr. Vid årets slut hade kurserna stigit till 380 respektive 385 kr, en uppgång med 58,3 respektive 62,4%.

Substansvärdet

Under samma period ökade substansvärdet med 48%. Med substansvärdet, som mera i detalj redovisas och kommenteras på sid 24, avses skillnaden mellan bolagets tillgångar och skulder.

Vid årets början var substansvärdet 9.450 Mkr. Det ökade under årets lopp till 13.959 Mkr. Räknat per aktie ökade substansvärdet från 328 till 485 kr.

Investmentbolagsrabatten

Denna rabatt innebär att marknaden värderar ett investmentbolags aktie lägre än till substansvärdet. I Providentias fall uppgick skillnaden vid det senaste årsskiftet till 105 kr, varvid investmentbolagsrabatten var 22%. Vid årets början var rabatten 27%.

Utdelningen

Under 1989 uppgick Providentias mottagna utdelningar till 293,4 Mkr (247,2), en ökning med 19%.

Providentias mål är att minst 80% av mottagna utdelningar utdelas vidare till aktieägarna. Därigenom erhålls befrielse från inkomstskatt på mottagna utdelningar och resterande 20% kan skattefritt användas till nya investeringar. Styrelsen har för 1989 beslutat föreslå att utdelningen per aktie höjs till 8:25 kr (6:75), en ökning med 22%.

Den årliga utdelningstillväxten på Providentia-aktien har därmed varit 19% under den senaste tioårsperioden. Även den sk effektivavkastningen – summan av värdetillväxt och utdelning – har varit hög. Under de senaste fem åren har effektivavkastningen överstigit Stockholmsbörsens med 4 procentenheter och den genomsnittliga obligationsräntan med 22 procentenheter.

Fondemission

Styrelsen har vidare beslutat föreslå en fondemission 3:2, vilket innebär att två aktier berättigar till ytterligare tre aktier. Efter fondemissionen kommer det totala antalet aktier att uppgå till 72 miljoner.

Ökningen av aktiekapitalet och reservfonden med sammanlagt 1.296 Mkr till totalt 2.160 Mkr föreslås ske genom överföring av disponibla vinstmedel.

Nya skatteregler

Investmentbolagsrabatten uppstod i samband med den ändring av skattelagstiftningen som skedde 1966, då realisationsvinstskatt infördes på ett investmentbolags alla aktieförsäljningar oavsett innehavstid. Denna förändring skapade latent skatteskuld hos investmentbolagen, vilket har medfört att marknaden värderat ett investmentbolags aktie lägre än substansvärdet.

Investmentbolagsrabatten har också inneburit att det i praktiken varit omöjligt för investmentbolag att genomföra nyemissioner. Därmed har den rådande skattelagstiftningen diskrimenerat just investmentbolag som långsiktiga, aktiva ägare. Detta problem uppmärksammades 1988 av bl a Ägarutredningen och följdes 1989 av förslag från Utredningen om reformerad företagsbeskattning (URF). URFs förslag innebär att investmentbolag ska befrias från realisationsvinstbeskattning och istället beskattas enligt en schablonintäktsregel. Enligt denna ska 1,5% av portföljens marknadsvärde vid verksamhetsårets början tas upp till beskattning (varpå sedvanlig bolagsskatt ska betalas). Mot schablonintäkten föreslog URF att lämnade utdelningar och räntekostnader skulle vara avdragsgilla.

Lagrådsremissen, som presenterades i början av 1990, avviker från URF-förslaget vad gäller rätten att kvitta räntekostnader mot schablonintäkten. Om propositionen utformas i enlighet med lagrådsremissen blir konsekvensen att utrymmet för belåning av investmentbolagens portföljer begränsas högst avsevärt.

Belåning

Enligt gällande skatteregler är ett investmentbolags räntekostnader skattemässigt avdragsgilla från realisationsvinster som uppkommer i förvaltningsverksamheten. Det medför att ett investmentbolag genom upplåning har kunnat öka värdetillväxten och avkastningen på sina placeringar, förutsatt att kurstillväxten i ett längre perspektiv motsvarat minst låneräntan. Under 1980-talet har denna förutsättning förelegat då den genomsnittliga kursuppgången varit ca 30%. Vid ingången av 1989 motsvarade Providentias upplåning 16% av börsportföljens marknadsvärde. Under året ökade upplåningen till 17%.

Riskutjämning

Optionsmarknaden är ett bra instrument för att skydda Providentias aktieportfölj mot kursnedgångar och därigenom öka avkastningen i portföljen. Denna verksamhet bedrivs i begränsad omfattning, framför allt i Patricia.

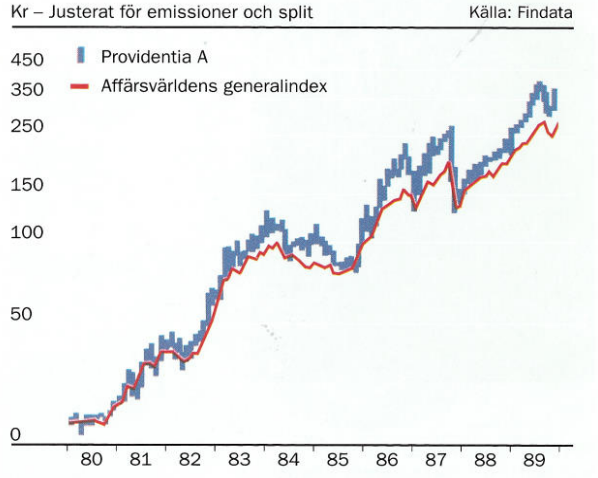
Providentia-aktiens rörlighet

Den sk volatiliteten, standardavvikelsen, är ett mått på en akties rörlighet. Denna standardavvikelse beräknas helt oberoende av marknaden i övrigt och är helt enkelt ett mått på aktiens svängningar kring ett normalvärde. Volatiliteten för de stora börsnoterade aktierna brukar normalt ligga på 20–25%.

Under de senaste tre åren har Providentia-aktiens volatilitet varit 37,5%. Ett vägt genomsnitt av de underliggande aktierna, dvs de aktier som ingår i Providentias portfölj, är 29,8%.

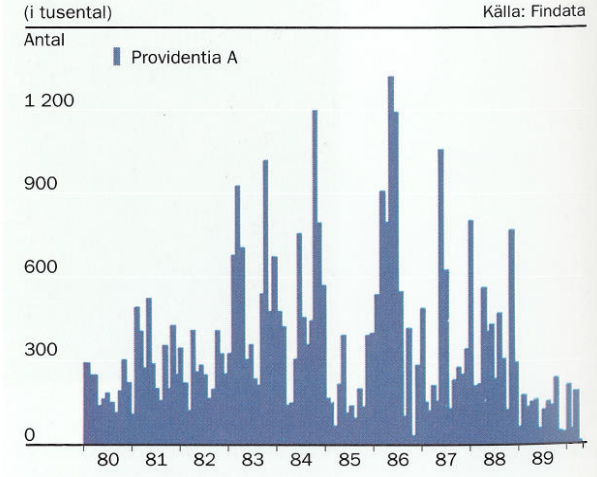
Providentia-aktiens högre volatilitet sammanhänger sannolikt med vår belåning som ger en hävstångseffekt och förstärker upp- och nedgångar. Möjligen kan också de senaste årens olika turer kring förslagen om förändrade realisationsvinstskatteregler för investmentbolag ha påverkat.

Providentiaaktiens kursutveckling

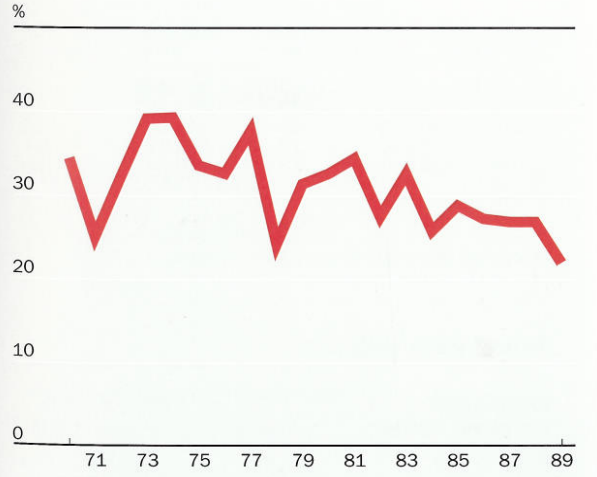
Providentia-aktiens årliga, genomsnittliga tillväxt har varit 33% under den senaste tioårsperioden.

Providentiaaktiens omsättning på Stockholmsbörsen

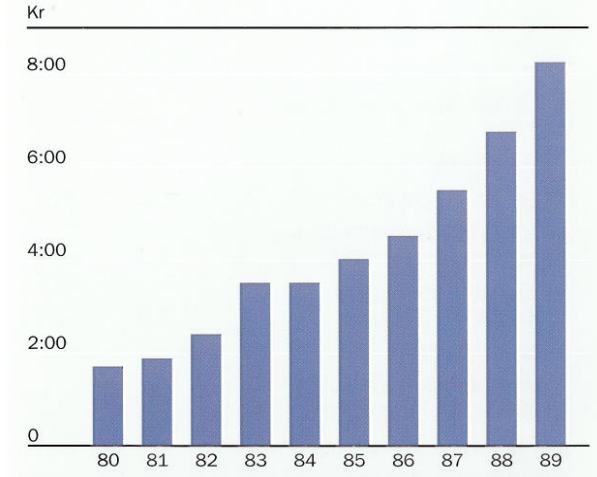
Under 1989 omsattes i genomsnitt ca 6.000 aktier per dag, jämfört med ca 22.000 under 1988.

Investmentbolagsrabatten

Investmentbolagsrabatten innebär att marknaden värderar aktien lägre än substansvärdet. I Providentias fall minskade investmentbolagsrabatten under 1989 från 27% till 22%.

Utdelning per aktie

Providentias lämnade utdelningar har ökat från ca 50 Mkr 1980 till föreslagna 238 Mkr för 1989.

Beta-tal

Vissa aktier rör sig mer än marknaden i övrigt, de stiger kraftigare vid kursuppgångar och sjunker mer när börsen faller. Denna rörlighet visavi marknaden brukar anges med ett sk beta-tal.

Om en aktie rör sig precis som index får den beta-talet 1,0. Om den däremot stiger tex 20% mer än marknaden blir beta-talet 1,2. Ett beta-tal på 0,9 anger på motsvarande sätt att kursen svänger 10% mindre än index. Providentia-aktien har under senare år svängt kraftigare än marknaden i övrigt. Vi har därför beräknat Providentias beta-tal och jämfört med beta-talen för de största aktierna i Providentias aktieportfölj.

Som framgår av tabellen har Providentias beta-tal under perioden 1979–89 ökat från 0,97 till 1,49 och är nu tillsammans med Saab-Scania och STORA de aktier som har högst beta-tal.

Om man jämför Providentias beta-tal med ett vägt beta-tal för hela vår aktieportfölj visar det sig att Providentia-aktien har ett högre beta-tal än de underliggande aktierna. Även här har Providentia-aktien således en större svängning än vad som är motiverat av portföljen. På samma sätt som när det gällde volatiliteten är förklaringen förmodligen vår belåning och förväntningarna på förändrade reavinstskatteregler.

BETA-värden[1] per den 31 december

	1979	1989
Providentia	0,97	1,49
ASEA	0,89	1,03
Saab-Scania	1,16	1,45
STORA	1,44	1,31
SKF	1,61	1,14
Astra	1,01	0,91
Alfa-Laval	0,97	0,81
Atlas Copco	1,05	0,88
Skandia	0,85[2]	1,14
Ericsson	1,06	1,12
Incentive	0,85	1,04
Vägt genomsnitt för de tio största innehaven	1,15	1,11

[1] Affärsvärldens generalindex, 48 månaders förändring
[2] 1984

Providentias aktieägare

Vid det senaste årsskiftet uppgick antalet aktieägare i Providentia till 15.615. Som framgår av en av tabellerna nedan ägde 12.093 av dessa färre än 500 aktier, 3.209 mellan 501 och 5.000 aktier samt de resterande mer än 5.000 aktier.

I en annan tabell på denna sida redovisas de tio största aktieägarna i Providentia. Listan toppas av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse med 22,2% av aktiekapitalet och 25,0% av rösterna. På platserna närmast efter kommer SPP/AMF och Trygg-Hansa-gruppen. De tio största aktieägarna ägde vid årsskiftet sammanlagt ca 58% av aktiekapitalet och ca 60% av rösterna i Providentia.

De tio största aktieägarna 1989-12-31

	% av aktie-kapitalet	% av rösterna
Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse	22,2	25,0
SPP och AMF	9,3	8,4
Trygg-Hansa-gruppen	6,0	5,1
Stockholms Enskilda Banks Pensionsstiftelse i SEB	4,4	5,0
Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse	3,8	4,3
Skandia-gruppen	4,7	4,2
Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond*	2,1	2,2
S-E-Bankens Värdepappersfonder*	1,7	2,0
Kammarkollegiet Fondbyrån	1,0	1,0

*Förvaltarregistrerat innehav 1989-09-25

Aktieägarstatistik enl VPC 1989-12-31*

Storleksklass	Antal aktieägare	Totalt antal aktier	Totalt antal aktier i % av aktie-kapitalet
1– 500	12.093	1.930.938	6,7
501– 5.000	3.209	4.290.287	14,9
5.001– 50.000	269	3.585.088	12,5
50.001– 100.000	24	1.649.630	5,7
100.001– 700.000	13	3.610.247	12,5
700.001–	7	13.733.810	47,7
	15.615	28.800.000	100,0

*Förvaltarregistrerade innehav 1989-09-25

Aktiestatistik 1989-12-31

Aktiekapital	720.000.000:–
Nominellt värde	25:–
Antal aktier	28.800.000
varav A bundna (1 röst)	20.448.001
A fria (1 röst)	4.751.999
B fria (1/10 röst)	3.600.000

Resultatet uppgick till 35 kr per aktie

Att värdera ett investmentbolag med utgångspunkt från vinst per aktie är inte särskilt relevant. Investmentbolagens resultat består ju i huvudsak av utdelningar, vilka endast utgör en mindre del av vinsterna i de företag där bolagen äger aktier. För investmentbolag är det mera intressant att studera substansvärdetillväxten, vilken för Providentias del redovisas utförligt på nästa sida.

Resultatandelsmetoden

Om man ändå vill få en uppfattning om det faktiska, underliggande resultatet i en aktieportfölj, kan resultatandelsmetoden användas. Denna innebär en redovisning, baserad på ägarandelar, av resultaten i de bolag där investmentbolaget är stor ägare.

Providentias resultatandelar

I tabellen nedan har Providentias resultat per aktie räknats fram, baserat på resultatandelar i innehaven i aktieportföljen.

Av tabellen framgår att resultatet per aktie 1988 uppgick till 24,80 kr. Detta resultat är inte lämpligt för en värdering av Providentia-aktien, eftersom det grundas på vinster i heterogena verksamheter, tex verkstadsindustri, skog och läkemedel. Däremot visar det den underliggande utdelningskapacitet, som låg till grund för Providentias mottagna utdelningar 1989, vilka uppgick till 10,20 per aktie.

För 1989 blev resultatet per aktie 34,90 kr. Utdelningsintäkter hänförliga till detta resultat uppbäres 1990.

Resultat per aktie	1989	1988
Börsnoterade aktier, de tio största innehaven		
ASEA	6,70	3,70
Saab-Scania	2,70	6,00
STORA	7,40	6,90
SKF	5,20	2,00
Astra	1,50	1,00
Alfa-Laval	2,20	1,60
Atlas Copco	3,50	2,30
Skandia	0,90	0,40
Ericsson	0,90	0,50
Incentive	1,10	1,20
	32,10	25,60
Börsnoterade svenska aktier, övriga	2,60	2,20
Ej börsnoterade aktier		
Patricia	4,60	1,60
Stockholm-Saltsjön	0,20	0,00
Bohusbanken	0,10	0,20
Övriga	0,00	0,10
	39,60	29,70
Övriga intäkter och kostnader	–4,70	–4,90
Totalt resultat per aktie	34,90	24,80

I ovanstående uppställning ingår resultatet från börs- och intressebolag med Providentias ägarandel 1989 resp. 1988 av bolagens resultat.
För bolag, vars resultat för 1989 ännu inte är kända, har använts prognoser för vinst per aktie från tidningen Affärsvärldens "Placeringsindikator".
Resultatandelar efter schablonskatt.

Ökade till 485 kr per aktie

Providentiagruppens substansvärde ökade under 1989 från 9.450 Mkr till 13.959 Mkr, en ökning med 48%.

Utslaget per aktie ökade substansvärdet från 328 kr till 485 kr.

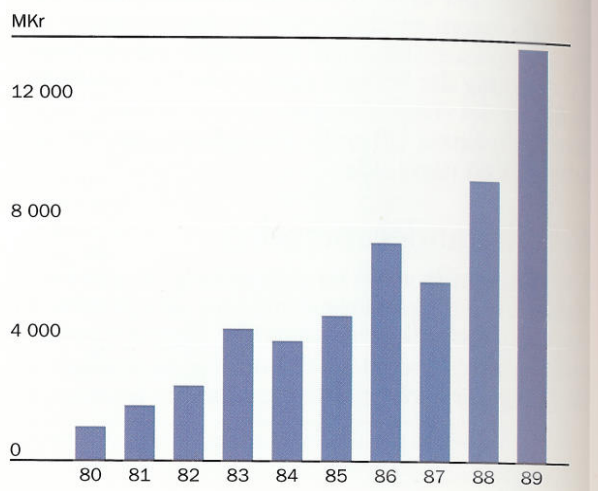
Substansvärdet visar bolagets reella värde – skillnaden mellan bolagets tillgångar, upptagna till marknadsvärde, och dess skulder.

Utvecklingen av substansvärdet är viktig eftersom investmentbolag värderas enligt den sk substansvärdemodellen.

Den helt dominerande delen av Providentiagruppens substansvärde utgörs av de tio största aktieinnehaven. Dessa svarade tillsammans för 12.820 Mkr av det totala substansvärdet, dvs 92%.

Bland de ej börsnoterade företagen noterar Patricia en fortsatt ökning av substansvärdet. 1987 uppgick det till 140 Mkr, 1988 till 868 Mkr och vid 1989 års utgång till 1.052 Mkr. I tabellen har upptagits Patricias halva substansvärde eftersom Providentia äger 50% av Patricia.

Substansvärdets utveckling

Substansvärdet, som är skillnaden mellan Providentias tillgångar – upptagna till marknadsvärde – och skulder, har ökat från ca 1,5 Mdr 1980 till närmare 14 Mdr vid utgången av 1989, en årlig genomsnittlig tillväxt på 31%.

Providentia-aktiens beräknade substansvärde	1989-12-31 Andel av börsnoterad portfölj %	1989-12-31 kr/aktie	1988-12-31 Andel av börsnoterad portfölj %	1988-12-31 kr/aktie
Börsnoterade aktier, de tio största innehaven				
ASEA	27	127	21	64
Saab-Scania	13	63	12	37
STORA	12	55	19	58
SKF	11	53	7	20
Astra	9	43	7	20
Alfa-Laval	6	30	6	18
Atlas Copco	6	30	8	24
Skandia	4	17	4	13
Ericsson	3	15	2	7
Incentive	2	12	4	11
	93	445	90	272
Börsnoterade svenska aktier, övriga	7	34	10	30
	100	479	100	302
Ej börsnoterade aktier				
Patricia		18		15
Stockholm-Saltsjön		31		21
Bohusbanken		6		8
Övriga		31		26
		86		70
Övriga tillgångar och skulder		–80		–44
Totalt substansvärde		485		328

I ovanstående uppställning ingår börsnoterade aktier till börskurs och investeringar i ej börsnoterade företag till uppskattade marknadsvärden.
Eget kapital i värdepappershandeln är justerat med 30% av obeskattade reserver.
Hänsyn har ej tagits till föreslagen utdelning till egna aktieägare.

Providentiagruppens struktur och substansvärde

Diagrammet visar dels Providentiagruppens struktur, dels substansvärdets fördelning per Providentia-aktie.

Strukturen

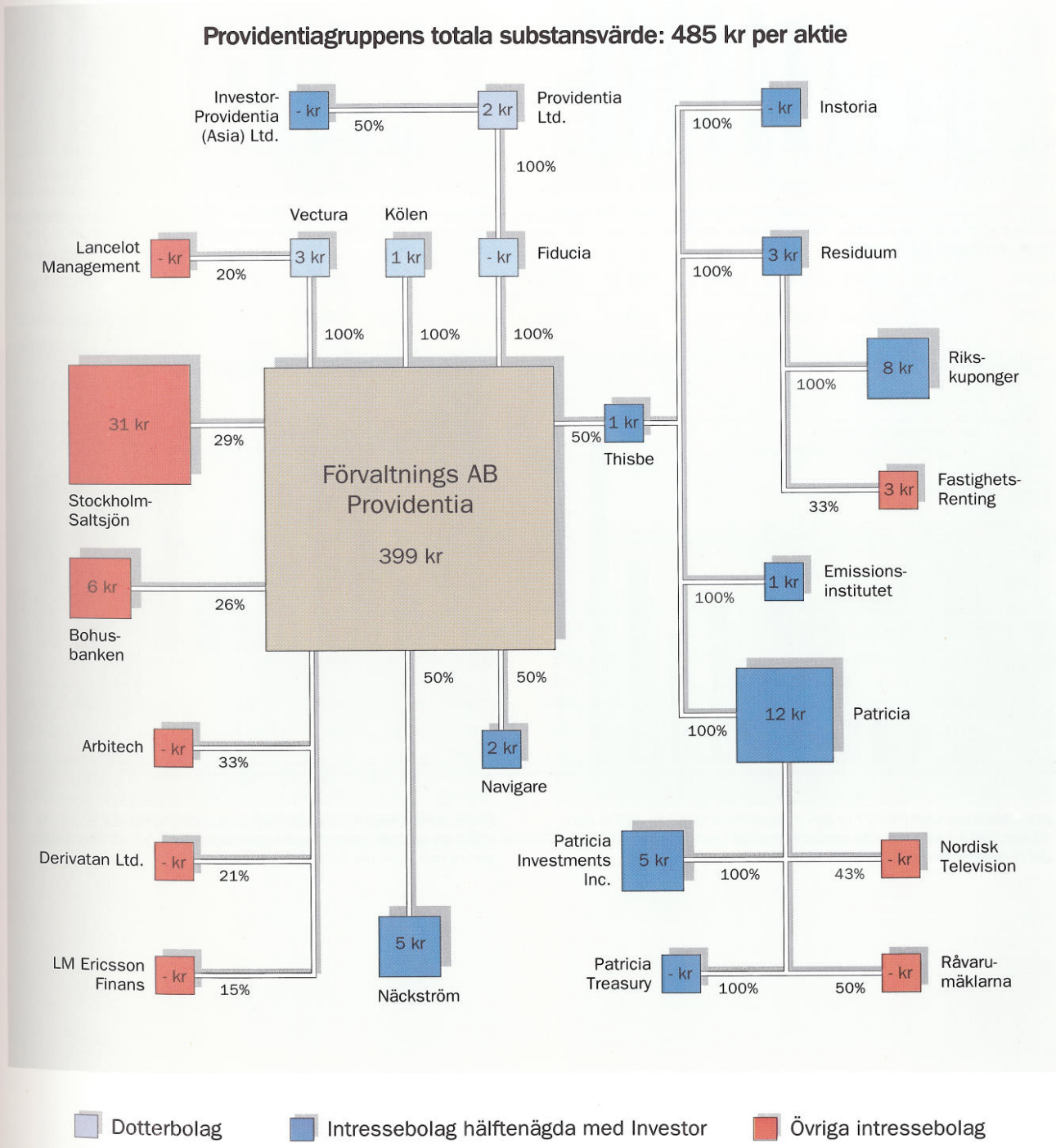
I diagrammets mitt återfinns moderbolaget. Runt moderbolaget finns dotterbolag och intressebolag. Procenttalen på strecken mellan moderbolaget och det aktuella företaget anger Providentias ägarandel.

Substansvärdets fördelning

Providentiagruppens substansvärde per aktie var vid årsskiftet 485 kr. Moderbolagets innehav av börsnoterade svenska och utländska aktier samt övriga tillgångar och skulder svarade för 399 kr samt dotterbolag och intressebolag för 86 kr.

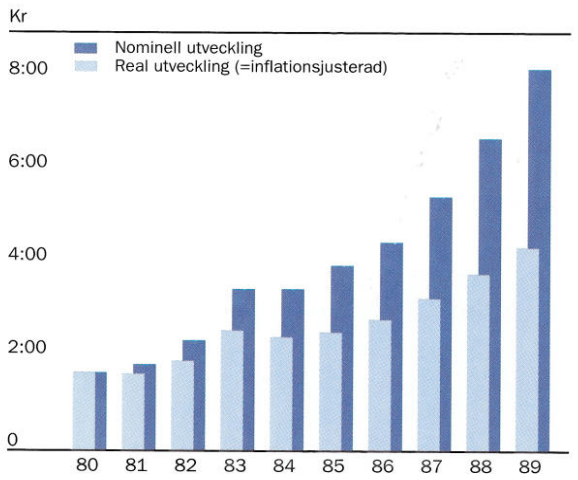
I diagrammet har moderbolag, dotterbolag och intressebolag givits den storlek som svarar mot deras respektive del av det totala substansvärdet per aktie. Värdena är avrundade.

Providentiagruppens totala substansvärde: 485 kr per aktie

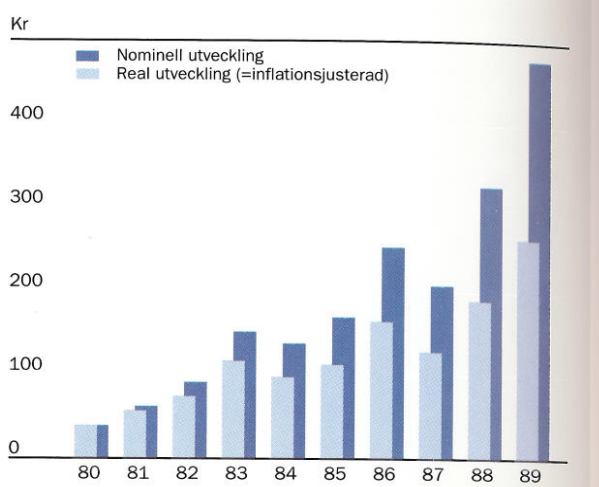
Inflationsrensade nyckeltal

Utdelning per aktie

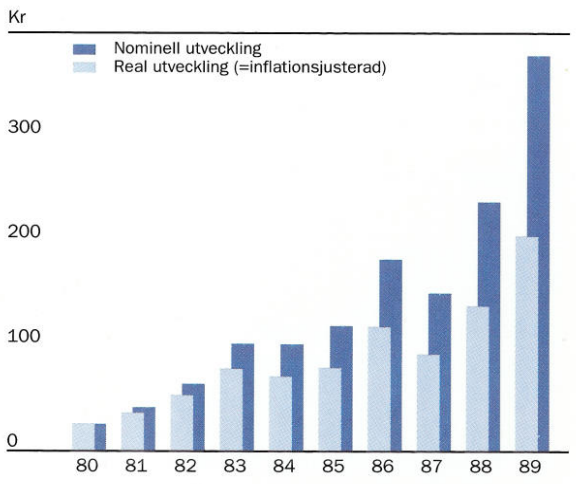
Den årliga, nominella utdelningstillväxten för Providentia-aktien har varit 19% per år under den senaste tioårsperioden. I reala tal har tillväxten varit i genomsnitt 11% per år.

Substansvärde per aktie

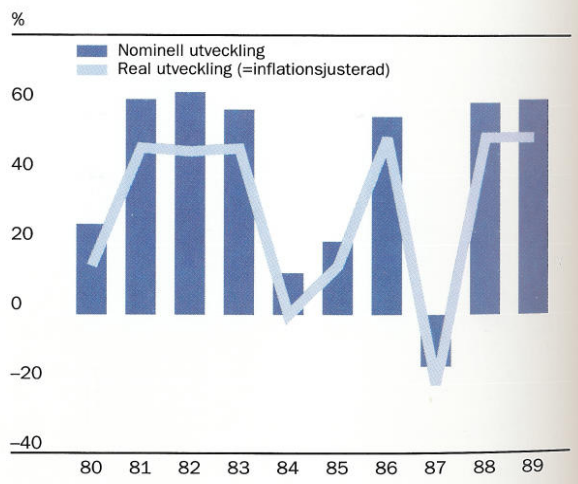
Substansvärdet per aktie har ökat från 40 kr 1980 till 485 kr 1989, en genomsnittlig tillväxt med 31% per år. Den reala tillväxten per år har varit 23% per år.

Börskurs per 31 december

Börskursen har stigit från 27 kr den 31 december 1980 till 380 kr den 31 dec 1989. Den nominella kursökningen har i genomsnitt varit 33% per år medan den reala varit 25% per år.

Providentia-aktiens effektivavkastning

Effektivavkastningen, d v s summan av kursförändring och utdelning, har under de senaste tio åren varit i genomsnitt 35% per år i nominella termer och 25% per år i reala termer.

Tio år i sammandrag

Mkr	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	Genomsnittlig tillväxt 5/10 år i procent
Mottagna utdelningar											
– dotterbolag	1	1	7	2	3	4	7	8	12	17	41/33
– övriga bolag	61	66	79	95	99	114	157	192	236	276	23/19
Värdet av erhållna inköpsrätter	–	–	–	22	3	29	–	–	–	–	– –
Utdelningsgrundande intäkter	61	67	86	119	105	147	164	200	247	293	23/19
Lämnad utdelning	49	54	68	101	101	115	130	158	194	238[1]	19/19
Lämnad utdelning i procent av utdelningsgrundande intäkter	80%	81%	79%	85%	96%	78%	79%	79%	79%	81%	– –
Marknadsvärde börsaktier	931	1.571	2.240	3.852	3.259	4.299	6.890	6.711	8.702	13.795	33/33
Uppskattat marknadsvärde övriga aktier	192	279	423	595	568	865	1.167	1.466	2.050	2.504	35/36
Bokfört värde	–430	–553	–732	–1.204	–1.502	–2.049	–2.792	–4.654	–4.548	–5.769	31/32
Övervärde	693	1.297	1.931	3.243	2.325	3.115	5.265	3.523	6.204	10.530	35/34
Eget kapital	459	546	690	1.192	1.678	1.781	2.050	2.509	3.246	3.429	15/31
Substansvärde	1.152	1.843	2.621	4.435	4.003	4.896	7.315	6.032	9.450	13.959	28/31
Soliditet	99%	98%	94%	91%	45%	48%	59%	47%	70%	59%	– –
Försäljningar av börsaktier	121	140	203	657	738	355	535	1.490	1.569	404	– –
Försäljningar i procent av börsportföljens marknadsvärde	13%	9%	9%	17%	23%	8%	8%	22%	18%	3%	(12/13)[2]
Realisationsvinster	60	83	127	506	511	140	259	643	847	277	– –
Nyteckningar och köp av börsaktier	123	170	210	564	550	528	905	2.574	552	1.362	– –
Kronor per aktie											
Substansvärde	40	64	91	154	139	170	254	209	328	485	28/31
Börskurs 31 december	27	42	66	104	103	121	185	153	240	380	30/33
Börskurs i procent av substansvärde	68%	65%	73%	67%	74%	71%	73%	73%	73%	78%	– –
Utdelning	1:69	1:88	2:38	3:50	3:50	4:00	4:50	5:50	6:75	8:25[1]	19/19
Direktavkastning	6,3%	4,5%	3,6%	3,4%	3,4%	3,3%	2,4%	3,6%	2,8%	2,2%	– –

[1] Föreslagen utdelning.
[2] Genomsnittlig försäljning i procent av aktieportföljen under 5/10 år.

Pga avrundning kan uppgifterna i denna sammanställning avvika från vad som tidigare redovisats.

God tillväxt, börsen upp 24%

Stockholmsbörsens generalindex steg under 1989 med 24%. Jämfört med den rekordartade utvecklingen under 1980-talet som helhet – med en total uppgång på 1.162% och med ett årligt genomsnitt på 28,9% – framstår dock inte 1989 som ett anmärkningsvärt bra börsår.

Stockholmsbörsen hade också under 1989 en utveckling som var något sämre än flertalet andra börser i världen. Allra bäst gick börsen i Wien som ökade med 125%. Även de större börserna hade en bättre utveckling än Stockholmsbörsen; Frankfurt ökade 35%, Paris 33, London 30, Tokyo 29 och New York 27.

Den internationella ekonomin

Den ekonomiska utvecklingen inom OECD-området var med några undantag mycket god under 1989 med en beräknad BNP-tillväxt i reala termer på ca 3,6%.

Trots att den internationella högkonjunkturen nu är inne på sitt sjunde år är det svårt att se traditionella tecken som tyder på att en allvarlig försvagning eller recession skulle vara nära förestående.

Tvärtom förefaller det som om avregleringar och bättre koordination av den ekonomiska politiken medfört att ekonomiernas funktionssätt förbättrats så pass att riskerna för en global recession reducerats kraftigt. Så tex är inflationsutvecklingen nu under väsentligt bättre kontroll än under 1970-talet vilket förhindrar de överreaktioner från centralbankernas sida som normalt förorsakat de recessioner vi upplevt under efterkrigstiden.

USA

I USA inleddes året med starka farhågor för att den amerikanska ekonomin var på väg in i en rejäl överhettningsperiod med åtföljande hög inflation. Oron grundades framför allt på stark sysselsättningstillväxt och stigande inflationstal.

I takt med att denna utveckling till stor del kom att förklaras av engångsfaktorer blev den underliggande svagheten i den amerikanska ekonomin alltmer uppenbar. Under hösten vändes marknadens oro från inflationsutvecklingen till att ekonomin stod inför en allvarlig försvagning. Skälen var bl a en mycket svag bilförsäljning och en resultatutveckling som var väsentligt sämre än vad marknaden förväntat sig under det tredje kvartalet.

Utvecklingen medförde kraftigt stigande räntor på den amerikanska junk-bond-marknaden (skräpobligationsmarknaden), trots att räntorna i övrigt var på väg ner. Eftersom junk-bonds är avgörande för finansieringen av sk take-overs – som varit en drivande kraft bakom uppgången på New York-börsen under senare år – började man ifrågasätta om antalet take-overs skulle kunna fortsätta i samma omfattning som tidigare. Den sk minikraschen den 13 oktober var ett utslag av denna oro.

Japan

I Japan fortsatte den framgångsrika ekonomiska politiken och det stora handelsbalansöverskottet reducerades genom en hög inhemsk efterfrågan. Tillväxten uppgick till 4,9%, främst driven av ökad privat konsumtion. Kombinationen av en låg arbetslöshet, ett högt kapacitetsutnyttjande, en svag yen och stigande oljepriser har dock skapat en oro för stigande inflation i Japan, vilket föranlett Bank of Japan att strama åt genom flera diskontohöjningar under året.

Västtyskland

Den starka europeiska investeringskonjunkturen fortsatte under 1989 vilket i första hand gynnade den västtyska industrin. Västtysklands BNP-tillväxt uppgick i reala termer till ca 4%. Det stora handelsbalansöverskottet fortsatte att växa och uppgick till DM 135 miljarder för 1989. Överskottet växte dock inte gentemot USA utan främst mot europeiska länder.

En källa till oro för aktiemarknaderna är de närmast konkurrerande räntehöjningar som genomfördes i de ledande ekonomierna under sista kvartalet 1989 och inledningen av 1990.

I Västtyskland, som lett utvecklingen mot högre räntor, har huvudorsaken varit en oro för de potentiellt inflationistiska effekterna av en monetär union med Östtyskland samt Bundesbanks önskan att revalvera D-marken och markera en stramare politik inför avtalsrörelsen.

De västtyska räntehöjningarna har i sin tur förstärkt trenden mot högre räntor i Japan och brutit trenden mot lägre räntor i USA. Fortsätter räntorna att stiga kommer börserna att påverkas negativt då den underliggande vinsttillväxten är svag på flertalet marknader. Speciellt den högt värderade räntekänsliga japanska aktiemarknaden kan komma att drabbas av fortsatt höjda räntor. Vår bedömning är dock att räntemarknaderna överreagerat på den ökade inflationsrisken och att den starka underliggande deflationistiska trenden i världsekonomin, under loppet av 1990 kommer att medföra lägre räntor.

Sverige

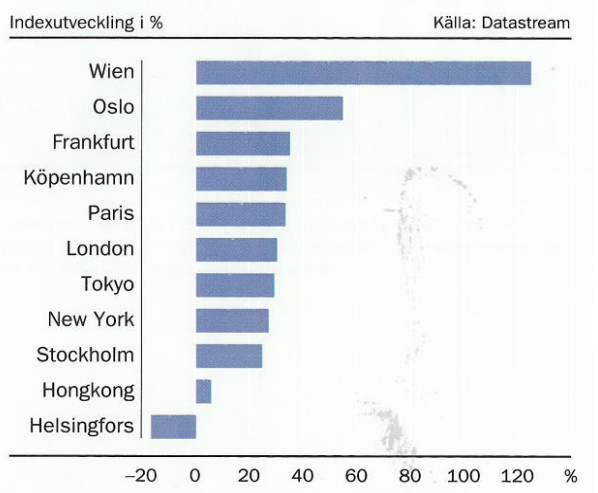
Trots att utvecklingen i omvärlden i allt väsentligt ser fortsatt positiv ut finns det anledning att vara djupt orolig för den svenska ekonomins utveckling. Problemen är tyvärr många och kräver kraftfulla åtgärder.

Den ekonomiska tillväxten väntas falla till 1% eller lägre i reala termer under 1990 och 1991. Inflationstakten, som 1989 i genomsnitt uppgick till 6,5%, förväntas stiga ytterligare. Internationellt sett är det en hög nivå och skillnaden i inflationstakt mellan Sverige och övriga OECD, som minskade något under 1989, kan åter öka kraftigt.

Lönekostnadsökningarna, som under 1989 uppgick till 10,4%, kommer under de första åren på 1990-talet fortsätta nå tvåsiffriga tal samtidigt som produktivitetsutvecklingen ligger kring 1–2%. Detta bidrar till en hög konsumtionsnivå och hög import – samtidigt som vi måste räkna med en svagare exportvolymutveckling på grund av försämrad konkurrenskraft för svensk industri.

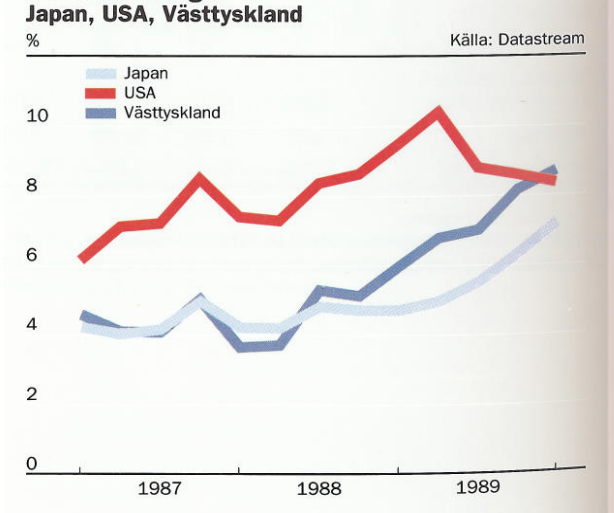
I den något svagare internationella konjunktur som förutses under 1990-talets första år blir det svårare att kompensera en oförmånlig exportvolymutveckling med höjda priser. Därför är det sannolikt att vi får en kraftig försämring av bytesbalansen till i storleksordningen 50 miljarder kr 1990 vilket skulle motsvara ca 4% av BNP.

Världens aktiebörser 1989

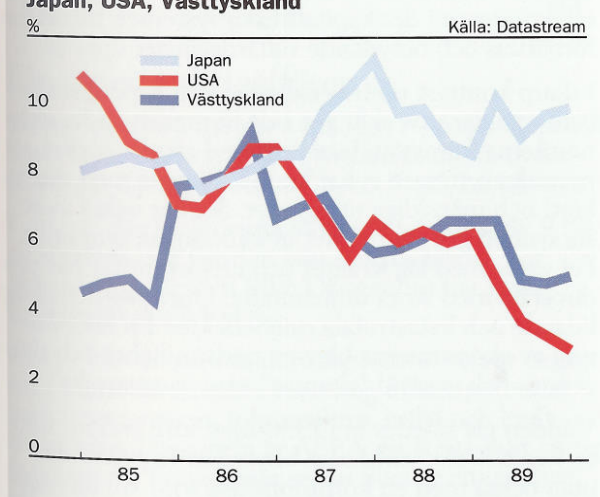
Stockholmsbörsen hade under 1989 en utveckling som var något sämre än flertalet andra börser. Bäst gick börsen i Wien.

Ränteutvecklingen Japan, USA, Västtyskland

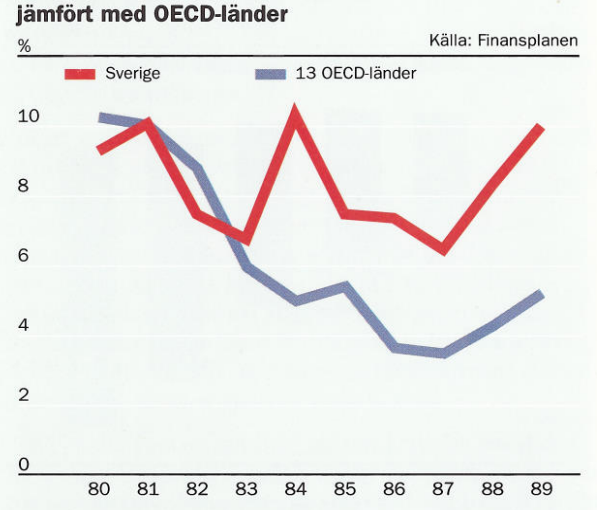
Räntorna steg kraftigt i Västtyskland och Japan under 1989.

Penningmängdstillväxten Japan, USA, Västtyskland

Den japanska ekonomins stora problem är den snabba penningmängdstillväxten som hotar att dels orsaka en hög inflation, dels försvaga yenen.

Nominell timlön i svensk industri jämfört med OECD-länder

Den svenska kostnadskrisen i ett nötskal: de nominella timlönerna stiger betydligt snabbare i Sverige än i övriga industrialiserade länder.

Lönekostnadsutvecklingen är således fortfarande det största problemet i den svenska ekonomin och har varit så under hela 1980-talet. Tidigare har dock effekterna dolts av devalveringar, oljeprisfallet och den starka konjunkturutvecklingen i vår omvärld.

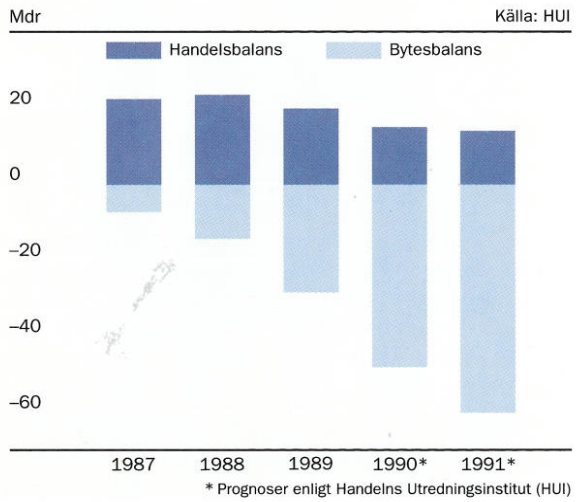
Grundproblemet är att vi har en svag regering med höga ambitioner i sysselsättningspolitiken, vars oförmåga att genomdriva impopulära åtstramande åtgärder fortsatt. Detta försätter ekonomin i ett mer eller mindre konstant överhettningstillstånd, vilket genom löneglidning tenderar att driva upp lönekostnadsökningarna högre än vad samhällsekonomin tål.

Till detta kommer alla de kompensationsklausuler i avtalen som sprider löneökningar för en grupp till hela löntagarkollektivet. Genom de höga marginalskatterna översätts också relativt modesta reala lönekrav till alltför höga nominella sådana.

Regeringen har nu utan framgång uttömt arsenalen av inkomstpolitiska medel. Den "nya" utbudsstimulerande politiken har större möjligheter att förbättra situationen – men frågan är om den räcker. Man förstår de som tvivlar på hur kraftfulla åtgärderna blir när det tex förefaller politiskt omöjligt att genomföra en så enkel åtgärd som ett återinförande av en karensdag i sjukförsäkringen.

Skattereformen bör få positiva effekter på arbetskraftsutbudet på några års sikt. I det kortare perspektivet förvärras dock inflationsproblematiken genom att höjda indirekta skatter ökar inflationstakten till ca 8–9% i genomsnitt för de kommande två åren. Genom kompensationskrav i avtalsförhandlingarna riskerar denna tillfälligt högre inflationstakt att permanentas.

Sveriges handels- och bytesbalans

Den svenska bytesbalansen uppvisar allt kraftigare underskott. 1987 uppgick det till minus 7 Mdr, för 1991 förutses ett underskott på närmare 60 Mdr.

För att förhindra att den "nya kostnadskrisen" får samma omfattning som på 1970-talet krävs en kraftfull ekonomisk politik. Den svenska kronan bör knytas till EMS-systemet för att klargöra att en ny devalvering inte är en möjlighet, avtalsförhandlingarna bör decentraliseras till företagsnivå och den ambitiösa sysselsättningspolitiken bör ersättas med en stram finans- och penningpolitik. Skattereformens utbudsstimulerande effekter bör kompletteras med ett återinförande av en karensdag. Tveksamheten vad avser den långsiktiga inriktningen i energipolitiken och EG-frågan måste undanröjas. Omprövningar av den offentliga sektorns storlek och inriktning måste göras.

Regeringens sk krisprogram med bl a prisstopp och hyresstopp kan i bästa fall dämpa symtomen men löser inga problem. Det är en svag politik och konsekvensen är de kraftigt höjda räntor vi fick i samband med regeringskrisen i februari.

Inför 90-talet

Under 1980-talet fick vi uppleva det kapitalistiska systemets triumf i så motto att det ekonomiska systemet i OECD-länderna genererade en ovanligt lång period med hög tillväxt samtidigt som inflationen framgångsrikt bekämpades och kom ner till mer hanterbara nivåer.

Samtidigt visade de nya industriländerna och andra fd u-länder att den kapitalistiska utvecklingsmodellen kan skapa välstånd och göra även mindre utvecklade länder till framgångsrika konkurrenter på världsmarknaden på mycket kort tid.

Den allt hårdare konkurrensen tvingade också EG-länderna att på allvar ta itu med skapandet av den gemensamma marknaden. Genom att gränserna öppnas och artificiella handelshinder tas bort, ökar effektiviteten i det kapitalistiska systemet, tillväxten förbättras och betydande välfärdsvinster uppnås.

I skarp kontrast till utvecklingen i de kapitalistiska länderna har utvecklingen i de kommunistiska ekonomierna framstått. Inte nog med att det planekonomiska systemet ej har kunnat förenas med demokrati och mänskliga rättigheter, det har också visat sig synnerligen ineffektivt ur ekonomisk synpunkt. Fel varor med låg kvalitet och i fel kvantitet har producerats med stora umbäranden i form av mänskligt lidande och katastrofala miljöeffekter. En liberalisering av ekonomierna blev en nödvändighet och därigenom fick vi såväl "glasnost" som "perestrojka".

Världen går således in i 1990-talet inte endast med en kapitalistisk värld som blivit mer kapitalistisk, utan också med en kommunistisk som vill bli mer kapitalistisk. Detta gör 1990-talet mycket lovande då kapitalismen, om vi får lita till historien, visat sig överlägsen när det gällt att skapa tillväxt och välstånd.

Nettoköp – ökad belåning

Förvaltningen av moderbolagets långsiktiga aktieportfölj är Providentiagruppens huvudsakliga verksamhet. Den är också avgörande för Providentias utdelningskapacitet.

Under det gångna året uppgick de totala utdelningsintäkterna till 293,4 Mkr (247,2), en ökning med 19%. Av dessa svarade utdelningarna från moderbolagets börsportfölj för merparten, 244,4 Mkr (220,3).

Providentias upplåning ökade under året från 1.361 Mkr till 2.394 Mkr.

Portföljens marknadsvärde

Det totala marknadsvärdet av Providentias börsportfölj uppgick vid årsskiftet till 13,795 Mkr (8.702). De tio största aktieposterna svarade för merparten härav, 12.820 Mkr (7.830).

Den procentuella ökningen av portföljens marknadsvärde blev 45%. Under samma period steg Affärsvärldens generalindex med 24%. Sett över de senaste fem åren har portföljens tillväxt legat i nivå med Affärsvärldens generalindex, som under den aktuella perioden årligen ökat med ca 20%.

Köp och försäljningar

Totalt har aktier köpts/nytecknats för 1.388 Mkr (614) och sålts för 444 Mkr (1.569).

Börsnoterade svenska aktier svarade för 1.362 Mkr (552) av köpen/nyteckningarna och för 404 Mkr (1.569) av försäljningarna.

Under året har aktier således nettoköpts för 944 Mkr, att jämföra med 1988 då aktier nettosåldes för 955 Mkr.

De största aktieaffärerna

Större nettoköp har skett i ASEA A, Atlas Copco A, Saab-Scania A och SKF A medan större nettoförsäljningar ägt rum i Atlas Copco B och Lundbergs.

I **ASEA**, där Providentia vid årets början hade 9,1% av rösterna och var den näst största ägaren, har aktier köpts för 296 Mkr. Därigenom har ägarandelen ökat till 10,1%.

ASEA har en stark marknadsposition och är engagerat i framtidsbranscher med hög tillväxtpotential, som tex transport, infrastruktur, miljö och kraftöverföring. Dessutom är ASEA ett strategiskt viktigt innehav där Providentia sedan flera år eftersträvat en successivt ökad ägarandel.

I **Atlas Copco** har under året A-aktier köpts medan B-aktier sålts. Ägarandelen har härigenom ökat från 10,7 till 12,2% av rösterna. Providentia är därmed efter Robur fortfarande näst största ägare i Atlas Copco som har god lönsamhet och genom en rad intressanta företagsförvärv också en stark expansionspotential.

I **Saab-Scania**, där Providentias ägarandel vid årets början motsvarade 8,3% av rösterna, har under året investerats 228 Mkr. Ägarandelen ökade därigenom till 10,0% av rösterna.

Under senare delen av 1989 var Providentia förhindrat att göra ytterligare investeringar i Saab-Scania beroende på vårt aktiva deltagande i det strukturarbete som ledde fram till ett avtal med General Motors. Efter uppgörelsen – framför allt i början av 1990 – har ägandet kunnat förstärkas ytterligare. Detta har skett genom köp av Saab-Scania-aktier för 833 Mkr vilket ökat Providentias ägarandel till 14,1% (1990-02-15) av rösterna. Providentias avsikt är att förbli en stor ägare i Saab-Scania.

I **SKF**, som genom en helt ny struktur på produktions- och utvecklingssidan nu är väl positionerat för framtiden, har Providentias ägande förstärkts kraftigt under året, från 11,5% av rösterna till 18,8%. Detta har främst skett genom köp och lösen av den option som tidigare innehades av AB Patricia.

Större förändringar i aktieportföljen under 1989[1]

Köp och nyteckningar[2]	36.000	Alfa-Laval A
	533.000	ASEA A
	465.000	Atlas Copco A
	973.000	Saab-Scania A
	1.469.000	SILA B
	174.000	Skandia
	2.869.000	SKF A
	98.000	STORA A
Fondemissioner och splits[3]	2.880.000	Alfa-Laval A
	625.000	Astra A
	988.000	Atlas Copco B
	900.000	S-E-Banken A
	100.000	S-E-Banken C
	4.988.000	SKF A
Försäljningar[2]	988.000	Atlas Copco B
	500.000	Lundbergs
	100.000	S-E-Banken C
	100.000	SILA A

[1] Antal aktier har utjämnats till hela tusental.

[2] Avser nettoförändringar. Antalet aktier har justerats för emissioner under året för att få jämförbarhet med utestående aktiestock i respektive bolag per den 31 december 1989.

[3] Avser aktier som erhållits från existerande aktieinnehav vid årets ingång.

Under året har också en stor post Skandia-aktier förvärvats genom att Patricia köpt ca 7,6 miljoner aktier motsvarande 9,9% av såväl kapital som röster. Skandia har genom nordiska företagsförvärv en stark skandinavisk bas vilket ger potential för expansion i såväl Europa som USA. Skandia har också ett intressant aktieinnehav i flera svenska industriföretag. Försäljningen i Lundbergs omfattade Providentias hela innehav om 500.000 aktier i företaget.

Aktieförvaltningens resultat

Resultatet av moderbolagets aktieförvaltning blev efter räntenetto 98,0 Mkr (47,9). Räntenettot förbättrades till –175,7 Mkr (–181,0).

Övrig förvaltningsverksamhet

Inom Providentiagruppen har aktieförvaltning också bedrivits i de helägda dotterbolagen AB Kölen och AB Fiducia samt i de närstående förvaltningsbolagen AB Thisbe och AB Emissionsinstitutet.

Kölen har under året sålt sitt aktieinnehav i STORA med en reavinst på 46 Mkr. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 47,9 Mkr (1,4).

Fiducias aktieförvaltning sker i det helägda och New York-baserade Providentia Ltd. Bolaget beskrivs närmare på sid 35.

Det av Providentia hälftenägda Thisbe är moderbolag i en företagsgrupp som består av AB Patricia, AB Residuum, AB Emissionsinstitutet och Instoria AB.

Thisbes aktieportfölj hade vid årsskiftet ett marknadsvärde på 218 Mkr (187). Innehaven utgjordes av nom 16 Mkr konvertibla skuldebrev i STORA och 863.476 aktier i Alfa-Laval. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 4,2 Mkr (67,8).

Emissionsinstitutet har sålt sitt aktieinnehav i ASEA med en reavinst om 48,8 Mkr. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 49,7 Mkr (0,8).

De tio största aktieposterna 1989-12-31

	Börsvärde Mkr	Andel av börsnoterade portföljen %	Andel av mottagna utdelningar %	Kursutveckling under 1989 %	Aktieposten i kr per Providentia-aktie
ASEA	3.664	27	17	79	127
Saab-Scania	1.809	13	19	43	63
STORA	1.597	12	20	– 6	55
SKF	1.512	11	10	59	53
Astra	1.225	9	3	116	43
Alfa-Laval	872	6	6	62	30
Atlas Copco	857	6	10	40	30
Skandia	500	4	3	22	17
Ericsson	436	3	2	113	15
Incentive	348	2	3	14	12
	12.820	93	93		445
Övriga svenska aktier[1)]	975	7	7		34
Totalt börsaktier	13.795	100	100		479

[1)] Börsnoterade aktier.

Patricias börsportfölj ökade till 6.221 Mkr

På senare år har AB Patricia, som bildades 1984, kommit att spela en allt mer betydelsefull roll inom Providentia- och Investorgrupperna.

Patricia, som ägs till lika delar av Providentia och Investor, har till huvuduppgift att bedriva kort och medellång handel i aktier, optioner och räntebärande värdepapper.

Providentia- och Investorgruppernas personal är samtliga anställda i Patricia. Ett drygt 50-tal medarbetare arbetar där med analysverksamhet, corporate finance-aktiviteter, aktiehandel, ekonomi och back-office, finansieringsfrågor m m.

På bilden fr v Renée Gröminger, Birgitta Ridderstad och Henrik Hovmöller, samtliga anställda i Patricia.

De största aktieinnehaven

Patricia har stora aktieinnehav av mer långsiktig karaktär i bl a STORA, Atlas Copco, Skandia och Korsnäs.

Innehavet i STORA uppgår till 3.047.000 aktier vilket motsvarar 5,1% av aktiekapitalet och 6,0% av rösterna. Det gör Patricia till den tredje största aktieägaren i STORA (efter Providentia och Investor). På dessa STORA-aktier är 2.228.000 optioner utställda.

I Atlas Copco är Patricia fjärde största aktieägaren med sitt innehav av 1.496.000 aktier. Det motsvarar 4,8% av aktiekapitalet och 6,2% av rösterna. På dessa aktier är 1.476.000 optioner utställda.

Även i Korsnäs har Patricia sedan snart två år tillbaka varit stor aktieägare. Innehavet uppgår till 7.007.000 A-aktier vilket motsvarar 13,0% av aktiekapitalet och 15,3% av rösterna.

Under året som gått har Patricia också blivit stor aktieägare i Skandia genom att ha förvärvat 7.573.900 aktier, motsvarande 9,9% av såväl kapital som röster.

SKF-option såld

Under 1988 förvärvade Patricia från Trelleborg AB en option att senast den 15 december 1989 köpa 1.312.000 A-aktier i SKF, en post som motsvarade 4,9% av kapitalet och 10,5% av rösterna i SKF. Denna option har under året sålts till Providentia och Investor som därefter löst in den och därmed ökat sitt ägande i SKF till 18,8% respektive 19,6% av rösterna. Patricia innehar efter försäljningen inga aktier i SKF.

Patricia har också köpt aktier på vilka köpoptioner utfärdats till ett antal ledande befattningshavare i respektive bolag. Det gäller Astra, Electrolux, Incentive och STORA.

Övriga aktieaffärer

Tillsammans med Axel Johnson Ore and Metals AB har Patricia under 1989 förvärvat samtliga aktier i RM Råvarumäklarna AB, ett företag som startades 1982 och som bedriver mäkleriverksamhet avseende optioner och terminer i råvaror på internationella råvarubörser.

Under året har Patricia förvärvat AB Cator som tidigare ägts av Providentias och Investors dotterbolag AB Vectura respektive AB Duba. Cators verksamhet består främst av handel med aktier och optioner. Resultatet blev 1989 –29 Mkr (52) beroende på tradingförluster.

Patricia har också övertagit Vecturas och Dubas engagemang i de två utvecklingsföretagen InfoCard Nordiska AB, som utvecklar informationsbärande kort för olika applikationer, samt SwedeChrome AB som producerar metallegeringen ferrokrom.

I början av 1990 har SwedeChromes verksamhet avvecklats och företaget lagts ned. Patricia förlorar därmed ca 20 Mkr.

CentrumInvest AB som utvecklar, driver och deläger regionala köpcentra samt Instrument AB Scanditronix som tillverkar avancerade medicinska apparater för cancerterapi, har överförts från Vectura och Duba till Patricia.

Tillsammans med FB Invest AB, Stiftelsen Bokförlaget Natur & Kultur samt Försäkringsbolaget SPP äger Patricia Nordisk Television AB. Nordisk Television planerar att den 1 september 1990 starta reguljära sändningar via satellit under kanalnamnet TV 4. (Se vidare sid 36).

Det egna kapitalet i Patricia Investments Inc. i USA har under året ökats från USD 30 till USD 50 miljoner. Bolagets affärsidé är att investera i börsnoterade företag samt onoterade företag som förväntas utvecklas positivt och senare börsnoteras. (Se vidare sid 35).

Patricia har under 1989 också förvärvat 3% av aktierna i den kända auktionsfirman Christie's International i London.

700 Mkr i utländska aktier

Patricias korta och medellånga aktiehandel har under året varit omfattande och framgångsrik. Totalt har aktier köpts för 4.245 Mkr (4.363) och sålts för 3.467 Mkr (5.230).

Vid årsskiftet uppgick marknadsvärdet på Patricias totala värdepappersportfölj till 6.221 Mkr (4.061).

Patricias svenska börsportfölj hade vid samma tidpunkt ett värde på 5.073 Mkr (3.458).

Den utländska aktieportföljen ökade under året till ca 700 Mkr. De största posterna finns i Christie's (3% av aktiekapitalet), och BZ Group Holding AG (ca 8% av aktiekapitalet).

Övervärdet i värdepappersportföljen var ca 243 Mkr. Moderbolagets likvida medel och kortfristiga fordringar uppgick till 533 Mkr (1.468) och de kortfristiga skulderna till 5.977 Mkr (4.769). Resultatet före prisfallsreserv, bokslutsdispositioner och skatt blev 379,0 Mkr (131,0). Det beskattade egna kapitalet uppgick till 227 Mkr (267) och prisfallsreserven till 796 Mkr (342).

Patricia, som ej är konsoliderat i Providentias redovisning, ingår i Thisbekoncernens resultat- och balansräkning som presenteras på sid 52–53.

Patricia Treasury AB

Under året startades Patricia Treasury AB, som är ett helägt dotterbolag till AB Patricia. Bolagets affärsidé är att centralt hantera Providentia- och Investorgruppernas finansieringsaktiviteter på penning- och valutamarknaderna. Bolaget kan alltså sägas utgöra bolagsgruppernas internbank.

Tidigare har upplåning, likviditetshantering och valuta-affärer hanterats i de olika bolagen i Providentia- och Investorgrupperna. Med Patricia Treasury samordnas all sådan verksamhet till ett bolag.

Patricia Treasury ska optimera finansieringsvillkoren genom att använda sig av såväl den svenska som de utländska marknaderna. En viktig uppgift är att hantera de ränte- och valutarisker som bolagsgrupperna exponeras för. I detta arbete utnyttjar man alla de instrument som finns tillgängliga på ränte- och valutamarknaderna, såsom terminer, optioner, swapkontrakt etc.

Merparten av upplåningen ska på sikt ske med hjälp av marknadsnoterade skuldebrev. Som ett led i denna utvecklingsprocess etablerade Patricia Treasury under senare delen av 1989 ett företagscertifikatprogram på 5.000 Mkr. Som ett av de första certifikatprogrammen i Sverige utnyttjade man en sk multicurrencyklausul, vilken innebär att man kan välja att emittera i såväl utländsk valuta som i svenska kronor.

Certifikatprogrammet kommer att vara fullt utnyttjat under 1990. För att täcka ytterligare behov förbereds internationella finansieringsalternativ.

På plats i USA och Fjärran Östern

Som en långsiktig och aktiv ägare i de flesta av Sveriges mest internationella företag är det naturligt – och viktigt – för Providentia att noga följa den ekonomiska, industriella och tekniska utvecklingen världen över. Det sker framför allt från våra företag i USA och Hongkong.

Den amerikanska och japanska ekonomins utveckling påverkar Europas och Sveriges utveckling. Tekniska innovationer världen över har betydelse för svenska företag som verkar i internationell konkurrens. Även industriella strukturaffärer och finansiella innovationer på olika marknader har många gånger avgörande betydelse för svenska storföretag.

Det är mot denna bakgrund som Providentia driver företag i USA och Hongkong. Tack vare att Providentia haft dessa företag som "känselspröt" mot olika marknader, har vi kunnat fånga upp affärsidéer av olika slag och omsatt dem i praktisk verksamhet i Sverige. Bildandet av OM Fondkommission och Arbitech är exempel på detta.

Syftet med utlandsetableringarna har dessutom varit att kunna göra egna placeringar på de olika marknaderna, exempelvis i USA och Fjärran Östern.

Providentia är på detta sätt verksamt genom följande tre bolag:

Providentia Ltd.

Providentia Ltd. är baserat i New York. Värdet av bolagets portfölj var vid årsskiftet USD 5,5 miljoner (7,8). Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev USD 0,9 miljoner (–0,3).

Patricia Investments Inc.

Bolaget, som är under uppbyggnad, är ett dotterbolag till det med Investor gemensamägda Patricia. Patricia Investments Inc. är verksamt i USA och har som affärsidé att investera i börsnoterade företag samt onoterade företag som förväntas utvecklas positivt och senare börsnoteras. Under året har det egna kapitalet ökats från USD 30 till USD 50 miljoner.

Investor-Providentia (Asia) Ltd.

Bolaget, som ägs till lika delar av Providentia och Investor, är inriktat på kortfristig aktiehandel och corporate finance-aktiviteter i Fjärran Östern. I början av 1989 förvärvade bolaget 6% av aktiekapitalet i mäklarfirman Crosby Securities Ltd. Holding.

Resultatet uppgick före bokslutsdispositioner och skatt till –0,2 Mkr (–0,8).

New York-börsen, ett viktigt känselspröt när det gäller den ekonomiska utvecklingen i världen.

Strukturaffärer och TV4-start

Vid sidan av Providentiagruppens huvudverksamhet, långsiktig aktieförvaltning, bedrivs värdepappershandel och finansverksamhet. Dessutom finns en rad intressebolag inom olika verksamhetsområden.

Värdepappershandeln är koncentrerad till Patricia men äger också rum i det delägda bolaget Arbitech AB. Under året har AB Cator överflyttats till Patricia.

Finansverksamheten bedrivs huvudsakligen i Bohusbanken samt i de finansbolag som Providentia äger tillsammans med Atlas Copco och Ericsson. I början av 1989 avyttrades ägarandelen i Saab-Ana Finans AB och Saab-Scania Finans AB till Saab-Scania.

Intressebolagen utgörs av Stockholm-Saltsjön AB, Rikskuponger AB, rederiet AB Navigare, utvecklingsföretaget Instoria AB och fastighetsbolaget AB Näckström.

Stockholm-Saltsjön AB

Stockholm-Saltsjön, som till 28,8% ägs av Providentia och som på senare år expanderat kraftigt inom resesektorn, fick under 1989 uppleva en chartermarknad med sjunkande efterfrågan för andra året i rad. Detta medförde ökat volymutbud och ytterligare skärpt konkurrens.

Detta drabbade speciellt Atlas Resor AB som var för litet för att framgångsrikt kunna hävda sig i den nya situationen och vars verksamhet därför blev förlustbringande. Under året bildade därför Stockholm-Saltsjön tillsammans med RESO AB en helt ny resekoncern.

Det nya bolaget, som till lika delar ägs av Stockholm-Saltsjön och RESO, beräknas få en omsättning på drygt 7 miljarder kr, ca 2.800 anställda och ca 900.000 resenärer i Norden. Därigenom förväntas bolaget ha bättre möjligheter att framgångsrikt hävda sig på en chartermarknad som fortfarande präglas av kärva marknadsförhållanden.

Till det nya bolaget har förts Stockholm-Saltsjöns samtliga engagemang inom resesektorn samt RESOs resebyråverksamheter, delägarskapet i Fritidsresor och Royal Tours samt 11,5% av Sterling Airways. Härutöver har bolaget tillförts aktiemajoriteten i Transwede Airways AB där Stockholm-Saltsjön tidigare ägde 51% och RESO, genom Fritidsresor, 35%.

Efter försäljningen av reseföretagen, som gav Stockholm-Saltsjön en reavinst på ca 70 Mkr, består koncernen av två verksamhetsområden, fastighetsrörelse samt hotell- och restaurangverksamhet.

Fastighetsrörelsen omfattar förvaltning och exploatering av egna markinnehav samt förvaltning av hotellfastigheter.

I samarbete med arkitekterna Ralph Erskine och Lennart Bergström har framtagandet av en idéskiss för industriområdet Lugnet vid Danvikstull, Stockholm, påbörjats. Området, som är på ca 220.000 kvm, dvs ungefär dubbelt så stort som Globenområdet, är tänkt att bli en helt ny, modern stadsdel.

Även området runt Grand Hôtel i Saltsjöbaden står inför exploatering. Avsikten är att där bygga lägenheter, affärer och kontor.

Hotell och restaurangdelen består av Grand Hôtel i Stockholm, Grand Hôtel i Saltsjöbaden, Grand Hôtel Skansen i Båstad samt Grand Hôtels Management.

Grand Hôtel i Stockholm har under 1989 fortsatt renoverats. Grand Hôtel i Saltsjöbaden ska genomgå en omfattande renovering med ambition att därefter bli Sveriges främsta konferenshotell.

Ambitionen är att utnyttja den marknadsledande positionen och kvalitetsstämpeln till att utveckla Grand Hôtels Management, ett företag som bildats för att ansvara för driften av andra hotell i Sverige och utomlands. Ett första avtal har tecknats med Grand Aros Hotel i Västerås som invigdes i början av 1990.

Stockholm-Saltsjönkoncernens omsättning under 1989 uppgick till 326 Mkr (1.176).

Koncernresultatet före bokslutdispositioner och skatt blev 17,9 Mkr (2,2).

Nordisk Television AB

Företaget startades 1987 och har till uppgift att bygga upp och driva en fristående, reklamfinansierad nordisk TV-kanal med ett brett nationellt programutbud. Nordisk Television ägs av ett konsortium bestående av det med Investor gemensamägda Patricia (43% av kapitalet och av rösterna), FB Invest AB, Stiftelsen Bokförlaget Natur&Kultur samt Försäkringsbolaget SPP. Konsortiet har investerat 500 Mkr i bolaget.

Under året har Nordisk Television meddelat att man under 1990 ska starta reguljära sändningar via satellit, under kanalnamnet TV 4. Vid starten kommer man att nå drygt två miljoner hushåll i Sverige och Norge, en siffra som sedan beräknas öka med över 500.000 hushåll per år.

TV 4 ska presentera ett heltäckande programutbud med nyheter, samhällsprogram, sport, underhållning, filmer, ungdomsprogram m m. En egen nyhetsredaktion med 40–50 anställda byggs upp. Reklaminslagen placeras i korta block mellan programmen.

TV 4 kommer totalt att leda till ca 1.800 nya anställningar inom svensk television. I bolagets regi anställs ca 150 personer. Genom inköp av program skapas samtidigt en mängd arbetstillfällen på oberoende produktionsbolag.

Bohusbanken

Vid ingången av 1989 ägdes Bohusbanken till 92% av Providentia och Investor samt till 8% av ca 300 övriga aktieägare.

Stora förändringar har de senaste åren inträffat på den finansiella marknaden, vilket lett till att flera provinsbanker absorberats av större enheter. Den alltmer hårdnande konkurrensen torde endast kunna mötas av sådana mindre banker, som med skicklig och specialutbildad personal kan erbjuda individuellt serviceinriktade tjänster.

Mot denna bakgrund beslöt Bohusbanken under 1988 att förstärka bankens service för små och medelstora företag och bygga upp ny kapacitet för betjäning av privatpersoner med särskilt behov av ekonomisk rådgivning och biträde vid förmögenhetsförvaltning.

Utvecklingen visade emellertid att Bohusbanken på egen hand inte skulle klara förändringarna tillräckligt snabbt. För att åstadkomma nya kombinationsmöjligheter förvärvade Bohusbanken under hösten 1989 Nordia-gruppen med Nordia Fondkommission AB av konsultföretaget Indevo.

Genom förvärvet får Bohusbanken förstärkt kompetens inom aktiehandel och förmögenhetsförvaltning samt corporate finance. Bankens satsning på att bli en nischbank för privatpersoner samt mindre och medelstora företag kan därför intensifieras. Banken får ca 100 anställda med huvudkontor i Göteborg. Under 1990 öppnas kontor i Stockholm.

Ägarkretsen breddas genom att Providentia, Investor och Indevo säljer ut delar av sina aktieinnehav till Axel Johnson AB och RKA. Ägarstrukturen blir därefter Providentia och Investor 45%, varav 22% avses att avyttras, Indevo 20%, Axel Johnson AB 20%, RKA 5% och övriga aktieägare 10%.

Till ny styrelseordförande i Bohusbanken utsågs i december 1989 Providentias VD Per Lundberg. Vid årsskiftet efterträddes Ewa Ericson som VD av Ulf Fredrikson, tidigare VD i RKA.

Bohusbankens medelinlåning ökade under 1989 med 8,9% till 476,0 (437,3) Mkr medan medelutlåningen ökade 8,1% till 708,3 (655,5) Mkr. Vid årsskiftet var bankens balansomslutningen 2.489 Mkr (2.110) medan medelomslutningen under året var 1,6 Mkr.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt minskade till 14,8 Mkr (18,2). Avkastningen på eget kapital efter skatt uppgick till 7,4% (9,9).

AB Vectura

Marknadsvärdet av Vecturas värdepappersportfölj uppgick vid årsskiftet till 97 Mkr (90). Under året köptes värdepapper för 98 Mkr (169) och såldes för 186 Mkr (164).

Under året har Vecturas engagemang i InfoCard Nordiska AB, SwedeChrome AB, CentrumInvest AB och Instrument AB Scanditronix avyttrats till Patricia.

Vectura har under året tillsammans med Duba, Export-Invest och företagets VD Sven Nyman startat Lancelot Management AB som bedriver förmögenhetsförvaltning för privatpersoner.

Vecturas framtida inriktning är under omprövning med hänsyn till dels Patricias allt viktigare roll, dels de föreslagna nya skattereglerna som medför att moderbolaget befrias från realisationsvinstbeskattning.

Vecturas resultat före bokslutsdispositioner och skatt blev 2,7 Mkr (3,8).

Arbitech AB – Derivatan Ltd.

Arbitech, där Providentia har 33,4% av rösterna, startades 1987 med syftet att utveckla den för options-och terminsmarknaden väsentliga marketmakerfunktionen. Arbitech expanderade snabbt och uppnådde redan under 1988 en marknadsandel på ca 20% av indexoptionsmarknaden.

Den utökade omsättningsskatten, som trädde i kraft vid årsskiftet 1988/89, satte emellertid stopp för en fortsatt renodlad marketmakerverksamhet i Sverige varför Arbitechs svenska verksamhet avvecklats. Istället har förberedelser vidtagits för att starta Arbitech Fondkommission AB med uppgift att skapa avancerade optionslösningar för institutionella kunder.

Mot slutet av 1989 har också det Londonbaserade Derivatan Ltd. startats. Bolaget, som har samma ägarbild som Arbitech, eftersträvar att bli en ledande marketmaker på den integrerade engelska och svenska marknaden. Redan efter ett par månaders verksamhet uppnådde bolaget en marknadsandel på ca 30%. Det är värt att notera att den

engelska marknaden är helt befriad från omsättningsskatt.

I början av 1990 offentliggjorde den svenska regeringen att man avser föreslå en halvering av omsättningsskatten på aktier och obligationer från 1991.

Arbitechs resultat 1989 före prisfallsreserv, bokslutsdispositioner och skatt blev −4,8 Mkr (5,9).

Atlas Copco Finans AB

Bolaget, som till 30% ägs av Providentia, bidrar genom upplåning till att finansiera den försäljning som i Sverige sker från Atlas Copco. Bolaget medverkar också genom lån i finansieringen av Atlas Copcos leveranser till utlandet.

Verksamhetens omfattning har successivt kommit att minska. Förhandling har inletts om en försäljning av bolaget till Atlas Copco.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 0,5 Mkr (1,7). Vid årsskiftet var balansomslutningen 114 Mkr (106), varav aktiekapitalet utgjorde 9,5 Mkr.

AB LM Ericsson Finans

Bolagets uppgift är att genom olika former av kundfinansiering stödja Ericssonföretagen i deras försäljning. Providentia har under året sålt en del av sitt aktieinnehav till Ericsson varefter ägarandelen vid årsskiftet uppgick till 2,5% av kapitalet och 14,9% av rösterna.

Under året har Ericsson Finans tillsammans med Ericsson Telecom etablerat ett dotterbolag som arbetar med exportleasing av telekommunikationsutrustning. Bolagets investeringar uppgick under året till ca 350 Mkr.

Ericsson Finans dotterbolag i Italien, som startades i slutet av 1987, har utvecklats fortsatt positivt.

Koncernens resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 21,8 Mkr (21,4). Balansomslutningen var vid årsskiftet 1.829,4 Mkr (1.747,8), varav aktiekapitalet utgjorde 32,4 Mkr.

Instoria AB

Providentia äger via Thisbe 50% av Instoria. Företaget, vars affärsidé är att förvärva, strukturera och utveckla mindre och medelstora företag, har sedan starten gjort flera mindre lyckade satsningar – främst i ElektroVakuum och Lejus – och under 1989 gått med förlust. Hela verksamheten är nu under avveckling.

Under året har ägandet i Dry Forming Processes AB ökats till 100% medan ägarandelen i Lejus Medical AB ökats till 97,8% av aktiekapitalet och 99,6% av rösterna. Merparten av Instorias innehav i Sjöléns Sanering AB har avyttrats.

Instorias resultat före bokslutsdispositioner och skatt blev −36,1 Mkr (−23,0). Förlusten täcks med hjälp av koncernbidrag från Patricia.

AB Navigare

Providentia äger 50% av Navigare som bedriver rederirörelse. Det helägda dotterbolaget N.W.L. Ltd. i Hongkong äger M/S Morland, en bulk carrier om 38.000 dwt, byggd 1985 och med ett marknadsvärde på ca USD 15 miljoner.

Under året har M/S Farland, en bulk carrier om drygt 120.000 dwt, sålts för USD 14,3 miljoner vilket gav en realisationsvinst på 57 Mkr. Under året har 5% förvärvats i bulk carriern M/S Western Friend.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 65,4 Mkr (0,3).

AB Näckström

Providentia äger 50% av fastighetsbolaget Näckström vars huvudsakliga innehav är kontorsfastigheten Arsenalsgatan 8 i Stockholm, där Providentia och Investor har kontor, samt fastigheten i hörnet Kammakargatan–Luntmakargatan i Stockholm. Fastigheternas uppskattade marknadsvärde är 260 Mkr respektive 140 Mkr.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 0,0 Mkr (0,6).

AB Residuum

I AB Residuum ingår Rikskuponger AB. Under året har innehavet i Capitans Fastighetsutveckling och Saab-Scania Rental avyttrats.

Culmen Gruppen, där Residuum äger 25% och vars verksamhet huvudsakligen består av kvalificerad rådgivning rörande fastighetsutveckling, har utvecklats väl.

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 139,9 Mkr (62,1).

FR FastighetsRenting AB

Det av Residuum delägda FR FastighetsRenting har haft en fortsatt positiv utveckling. Volymen av omsättningsfastigheter uppgick till 12,7 Mdr (10,5).

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 100 Mkr (48).

Rikskuponger AB

1989 blev ett rekordår för det under många år framgångsrika och välskötta Rikskuponger med den största försäljningsökningen i bolagets historia – 40%. Den totala försäljningen uppgick därmed till 4.156 Mkr (2.974). Resultatet var fortsatt gott.

Rikskupongers affärsidé är att utveckla, marknadsföra och administrera betalningssystem med värdekuponger i stora volymer och med hög säkerhet.

Det var fortsatt lunchkupongerna som dominerade Rikskupongers verksamhet under 1989. Lunchkuponger användes då av ca 600.000 personer, verksamma på ca 55.000 företag och myndigheter. Ca 12.500 matställen var anslutna.

Lunchkupongerna har under årens lopp dokumenterat en rad positiva effekter. För arbetsgivaren är systemet enkelt och billigt att administrera samtidigt som det ger ett effektivt lokalutnyttjande. För arbetstagaren ger det stor valfrihet, avkoppling och social samvaro. För restaurangerna hög och jämn beläggning.

Under 1989 introducerade bolaget en ny produkt i form av Rikskupongers Presentkort, en produkt som accepteras som betalningsmedel på ca 4.000 restauranger Sverige runt. Presentkortet efterfrågas av företag och används vid representation, som gåva eller som incentives till anställda.

Det gångna året har också inneburit början av en internationalisering av Rikskupongers verksamhet. Dels har Rikskuponger köpt 50% av den europeiska verksamheten i det amerikanska företaget Entertainment Publications Inc., dels har lunchkuponger introducerats på den norska och danska marknaden.

Entertainment erbjuder starkt rabatterade måltider och övernattningar på ett stort antal restauranger och hotell i flera länder. I dag har man verksamhet i England, Skottland, Holland, Danmark, Frankrike och Sverige. Planer finns på ytterligare etableringar runt om i Europa.

Samarbetet med Entertainment stärker Rikskupongers affärsidé att ge människor ökade möjligheter till samvaro och god mat. Dessutom ger det ett brohuvud för en utökad verksamhet i Europa.

Under 1989 presenterades också skatteförslaget om att alla personalförmåner ska vara fullt skattepliktiga, inklusive alla former av subventionerad lunch, varav lunchkupongerna svarar för 25%. Ett genomförande av förslaget kommer att påverka Rikskupongers verksamhet negativt, men beredskap för andra attraktiva luncherbjudanden finns inom bolaget.

RM Råvarumäklarna AB

Under 1989 har Providentia genom det med Investor gemensamägda AB Patricia förvärvat 50% av RM Råvarumäklarna AB. Resterande 50% ägs av Axel Johnson Ore and Metals AB.

Råvarumäklarna, som startade 1982, bedriver mäkleriverksamhet avseende optioner och terminer i råvaror på internationella råvarubörser. Denna service till industri- och handelsföretag, liksom institutionella och andra investerare, kommer att vidareutvecklas, bl a mot bakgrund av det ökande intresse som avregleringen av valutamarknaden medför.

Råvarumäklarnas resultat för 1989 uppgick före bokslutsdispositioner och skatt till −4,3 Mkr (0,3).

ASTRA
Laboratorieglas från Astra, Nordens ledande läkemedelsföretag och ett av de mest forskningsintensiva i hela världen. Ungefär var femte anställd i Astra arbetar med forskning.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören får härmed lämna redovisning för verksamheten i Providentiakoncernen under 1989. Efterföljande resultat- och balansräkningar, finansieringsanalyser och bokslutskommentarer utgör en integrerad del av årsredovisningen.

Moderbolaget

Förvaltningsverksamheten i moderbolaget uppnådde ett resultat efter räntenetto på 98,0 Mkr (47,9). Utdelningsintäkterna ökade med 19% till 293,4 Mkr (247,2). Räntenettot förbättrades till –175,7 Mkr (–181,0) på grund av lägre genomsnittlig upplåning än under föregående år. Skulderna ökade dock från 1.361,5 Mkr vid årets början till 2.393,9 Mkr vid årets slut huvudsakligen beroende på nettoköp av aktier. Finansieringen skedde dels genom eget certifikatprogram om max 1.000 Mkr dels genom den likviditetsförvaltning, som bedrivs i det hälftenägda bolaget Patricia Treasury AB.

Till ovanstående resultat skall läggas realisationsvinster på sålda värdepapper på 277,5 Mkr (847,2).

Providentiakoncernen

Providentiakoncernens resultat efter räntenetto (dvs före realisationsvinster i förvaltningsverksamheten, bokslutsdispositioner och skatt) uppgick till 86,2 Mkr (34,7), varav 83,4 Mkr (29,9) från förvaltningsverksamheten och 2,8 Mkr (4,7) från värdepappershandeln. Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt blev 414,9 Mkr (887,7) och årets resultat 415,0 Mkr (886,2).

Köp och försäljningar

I moderbolaget köptes och nytecknades aktier för totalt 1.388,1 Mkr (614,2) medan försäljningarna uppgick till totalt 443,8 Mkr (1.569,5). Börsnoterade svenska aktier svarade för 1.361,9 Mkr (552,2) av köpen och 403,4 Mkr (1.569,5) av försäljningarna. Aktier nettoköptes således under året för 944,3 Mkr (nettoförsäljning 955,3). De största nettoförändringarna i den börsnoterade aktieportföljen framgår av tabellen på sid 31.

Samtliga Atlas Copco B fria, erhållna i 1989 års fondemission såldes. Likviden uppgick till 276 Mkr och realisationsvinsten till 158 Mkr.

Härutöver nytecknades 200 aktier i Derivatan Ltd., London och köptes 1.000 aktier i Stockholm-Saltsjön AB. Vidare såldes 3.000 aktier i AB LM Ericsson Finans, 60.000 aktier i Saab-Ana Finans AB samt 120.000 aktier i Saab-Scania Finans AB. Dessutom nytecknades 12.000 aktier samt erhölls 112.000 aktier genom fondemission i Bohusbanken. I samband med en spridning av aktieägandet i Bohusbanken under året såldes 7.000 aktier. Under 1990 kommer bolagets andel i Bohusbanken att minska ytterligare.

Efter årsskiftet har ytterligare 2.440.000 A-aktier i Saab-Scania förvärvats, varefter innehavet motsvarar 14,1% av rösterna samt 12,3% av aktiekapitalet.

Aktieportföljens värde

Värdet på moderbolagets portfölj av börsnoterade aktier uppgick vid årets slut till 13.795 Mkr (8.702).

Börsportföljens värde, justerat för nettoförändringar, ökade med 45% under året. Affärsvärldens generalindex steg med 24%.

Styrelse och personal

Uppgift om antal anställda samt kostnader för löner och ersättningar framgår av not 6.

Fondemission

Styrelsen och verkställande direktören föreslår, att aktiekapitalet, fn 720 Mkr, genom fondemission ökas med 1.080 Mkr till 1.800 Mkr, varvid två gamla A-aktier berättigar till tre nya A-aktier och två gamla B-aktier berättigar till tre nya B-aktier. Ökningen föreslås ske genom överföring från disponibla vinstmedel till aktiekapitalet. De nya aktierna föreslås bli berättigade till utdelning från och med för verksamhetsåret 1990.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktören föreslår, att till bolagsstämmans förfogande stående vinstmedel, nämligen

årets vinst	375.510.000
från 1988 balanserade vinstmedel	2.189.178.000
Summa kronor	2.564.688.000

disponeras på så sätt att

till aktieägarna utdelas	
kronor 8:25 per aktie eller totalt	237.600.000
till aktiekapitalet överföres	1.080.000.000
till reservfonden överföres	216.000.000
till balanserade vinstmedel föres	1.031.088.000
Summa kronor	2.564.688.000

Stockholm i februari 1990

Peter Wallenberg
Ordförande

Peder Bonde
Percy Barnevik
Sten Gustafsson
Olof Ljunggren
Curt Nicolin
Tom Wachtmeister
Hans Werthén
Per Lundberg
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har avgivits den 7 mars 1990.

Karl A. Ehlde
Auktoriserad revisor
Per H. Gedda

Resultaträkning

tkr		1989		1988
Förvaltningsverksamhet				
Utdelningar på aktier				
Dotterbolag	16.980		11.673	
Övriga bolag	276.448		235.547	
		293.428		247.220
Förvaltningskostnader		– 19.697		– 18.276
Resultat före ränteintäkter och räntekostnader		**273.731**		**228.944**
Ränteintäkter och räntekostnader				
Ränteintäkter, dotterbolag	–		1.906	
Ränteintäkter, övriga	120		486	
Räntekostnader	–175.840	–175.720	–183.407	–181.015
Resultat efter ränteintäkter och räntekostnader		**98.011**		**47.929**
Realisationsvinster på sålda värdepapper		**277.499**		**847.153**
Resultat före skatt		**375.510**		**895.082**
Skatt		–		–
Årets resultat		**375.510**		**895.082**

Bokslutskommentarer sid 49

Balansräkning

tkr		1989-12-31	1988-12-31
Tillgångar			
Omsättningstillgångar			
Fordran på dotterbolag		12.914	1.313
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		233	266
Övriga fordringar		–	243
		13.147	1.822
Anläggningstillgångar			
Aktier i dotterbolag	Not 1	4.800	4.800
Aktier i övriga bolag	Not 2	5.764.651	4.542.892
Långfristiga fordringar		40.000	58.000
		5.809.451	4.605.692
Summa tillgångar		**5.822.598**	**4.607.514**
Skulder och eget kapital			
Kortfristiga skulder			
Skuld till dotterbolag		–	1.345
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		31.881	98.604
Företagscertifikat		327.614	662.838
Övriga kortfristiga skulder		1.801.372	365.614
		2.160.867	1.128.401
Långfristiga skulder			
Skuld till dotterbolag		51	51
Obligationslån		1.440.000	1.440.000
Avgår eget innehav		–1.250.502	189.498 –1.250.485 189.515
Andra långfristiga skulder		43.494	43.495
		233.043	233.061
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (28.800.000 aktier à nom 25 kr)		720.000	720.000
Reservfond	Not 3	144.000	144.000
Fritt eget kapital			
Balanserade vinstmedel	Not 4	2.189.178	1.486.970
Årets resultat		375.510	895.082
		3.428.688	3.246.052
Summa skulder och eget kapital		**5.822.598**	**4.607.514**
Ställda panter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Not 5	628.885	42.920
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser		1.882	1.873

Bokslutskommentarer sid 49

Resultaträkning

tkr		1989		1988
Förvaltningsverksamhet				
Utdelningar på aktier		277.935		237.114
Ränteintäkter	3.252		4.344	
Räntekostnader	−175.897	−172.645	−183.518	−179.174
Förvaltningskostnader		−21.898		−28.006
		83.392		29.934
Värdepappershandel				
Rörelsens intäkter	186.311		165.131	
Rörelsens kostnader	−170.814	15.497	−150.397	14.734
Utdelningar på aktier		1.942		1.485
Ränteintäkter	1.566		17.466	
Räntekostnader	−10.507	−8.941	−22.390	−4.924
Administrationskostnader		−5.706		−6.563
		2.792		4.732
Resultat efter ränteintäkter och räntekostnader		**86.184**		**34.666**
Realisationsvinster på sålda värdepapper (förvaltningsverksamheten)		**328.737**		**852.999**
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		**414.921**		**887.665**
Bokslutsdispositioner				
Återföring från förnyelsefond		–		917
Förändring i lagerreserv för värdepapper		23.500		–
Resultat före skatt		**438.421**		**888.582**
Inkomstskatt		−20.994		−2.305
Vinstdelningsskatt och vinstskatt		−2.391		−29
Koncernens årsresultat		**415.036**		**886.248**

Bokslutskommentarer sid 49

Balansräkning

tkr		1989-12-31		1988-12-31
Tillgångar				
Omsättningstillgångar				
Kassa och bank		2.969		13.522
Aktier och andelar	Not 2	47.367		119.698
Obligationer		17.337		21.316
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		596		24.502
Skattefordran		1.124		5.160
Övriga fordringar		78.192		328.267
		147.585		512.465
Spärrkonton i Riksbanken				
För förnyelsefond		1.244		2.160
		1.244		2.160
Anläggningstillgångar				
Aktier	Not 2	5.781.516		4.577.412
Övriga fordringar		40.165		58.165
		5.821.681		4.635.577
Summa tillgångar		**5.970.510**		**5.150.202**
Skulder och eget kapital				
Kortfristiga skulder				
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		37.064		117.457
Företagscertifikat		327.614		662.838
Övriga kortfristiga skulder		1.825.827		786.165
		2.190.505		1.566.460
Långfristiga skulder				
Obligationslån		1.440.000		1.440.000
Avgår eget innehav		−1.250.502		−1.250.485
		189.498		189.515
Andra långfristiga skulder		46.770		49.479
		236.268		238.994
Obeskattade reserver				
Lagerreserv för värdepapper		–		23.500
Förnyelsefond		1.193		1.193
		1.193		24.693
Eget kapital				
Bundet eget kapital				
Aktiekapital		720.000		720.000
Bundna reserver	Not 3	164.774		164.515
Fritt eget kapital				
Fria reserver	Not 4	2.242.734		1.549.292
Koncernens årsresultat		415.036		886.248
		3.542.544		3.320.055
Summa skulder och eget kapital		**5.970.510**		**5.150.202**
Ställda panter		Inga		Inga
Ansvarsförbindelser	Not 5	600.195		48.677
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser		1.882		1.873

Bokslutskommentarer sid 49

Aktieinnehav

	Antal (hela tusental)	Bokfört värde per aktie kr	Bokfört värde totalt tkr	Börsvärde 1989-12-31 per aktie kr	Börsvärde 1989-12-31 totalt tkr	Andel av aktie-kapital i %	Andel av röster i %
Börsnoterade svenska aktier							
Verkstadsindustri							
Alfa-Laval A bu	3.876.000	55	212.943	225	872.204	6,6	13,6
ASEA A bu	5.097.000	293	1.494.739	710	3.618.930	8,6	10,1
ASEA A fr	64.000	695	44.672	710	45.618		
Atlas Copco A fr	2.965.000	119	354.218	289	856.885	9,5	12,2
Electrolux A fr	205.000	121	24.829	500	102.600	0,3	9,9
Ericsson A bu	283.000	23	6.514	1.000	283.214	1,1	11,8
Ericsson A fr	161.000	23	3.698	950	152.747		
Garphyttan bu	127.000	23	2.868	210	26.574	7,0	7,0
Garphyttan fr	179.000	23	4.068	210	37.686		
Saab-Scania A bu	5.427.000	164	887.247	306	1.660.482	8,7	10,0
Saab-Scania A fr	475.000	220	104.353	310	147.320		
SKF A bu	9.275.000	77	717.179	163	1.511.829	8,6	18,8
Åkermans B bu	131.000	50	6.533	222	29.008	4,8	3,1
Åkermans B fr	33.000	50	1.667	222	7.400		
			3.865.528		9.352.497		
Skogsindustri							
STORA A bu	5.086.000	152	772.301	314	1.596.949	8,5	10,4
			772.301		1.596.949		
Läkemedelsindustri							
Astra A bu	3.125.000	32	100.712	392	1.225.000	3,5	4,1
			100.712		1.225.000		
Banker							
S-E-Banken A bu	1.900.000	14	26.600	91	172.900	0,7	0,8
			26.600		172.900		
Försäkringsbolag							
Skandia fr	2.274.000	59	133.289	220	500.390	3,0	3,0
			133.289		500.390		

	Antal (hela tusental)	Bokfört värde per aktie kr	Bokfört värde totalt tkr	Börsvärde 1989-12-31 per aktie kr	Börsvärde 1989-12-31 totalt tkr	Andel av aktie-kapital i %	Andel av röster i %
Övrigt							
Incentive A bu	1.320.000	40	52.822	230	303.729	7,9	11,8
Incentive A fr	193.000	41	7.836	230	44.319		
SILA A bu	984.000	20	20.018	130	127.997	8,3	8,3
SILA A fr	485.000	21	10.181	130	63.027		
SILA B bu	984.000	20	20.018	100	98.459		
SILA B fr	485.000	21	10.181	100	48.483		
Stockholms Options-marknad, OM	1.500.000[1]	44	65.729	200	300.066	19,6	19,6
Ångpanneföreningen A bu	260.000[2]	141	36.636	140	36.400	10,0	15,0
Ångpanneföreningen B bu	95.000[3]	135	12.812	140	13.300		
			236.233		1.035.780		
Korrigering för utfärdade optioner					— 88.776		
Totalt börsnoterade svenska aktier			5.134.663		13.794.740		
Ej börsnoterade aktier							
Arbitech AB	631.000	10	6.310			25,0	33,4
Atlas Copco Finans AB	29.000	100	2.850			30,0	30,0
Bohusbanken	217.000	197	42.735			25,5	25,5
Derivatan Ltd	200	5.000	1.040			20,8	20,8
AB LM Ericsson Finans	4.000	388	1.745			2,5	14,9
AB Navigare	40.000	9	353			50,0	50,0
AB Näckström	25.000	1.640	41.000			50,0	50,0
Stockholm-Saltsjön AB	86.000	4.048	349.774			28,8	28,8
AB Thisbe	1.500.000	123	184.181			50,0	50,0
Totalt ej börsnoterade aktier			629.988				
Totalt aktier			5.764.651				

1) Optioner har utfärdats för 500.400 aktier.
2) Optioner har utfärdats för 22.500 aktier.
3) Optioner har utfärdats för 11.250 aktier.

Finansieringsanalyser

tkr	Förvaltnings AB Providentia 1989	Förvaltnings AB Providentia 1988	Providentiakoncernen 1989	Providentiakoncernen 1988
Tillförda medel				
Resultat före skatt	375.510	895.082	438.421	888.582
Dispositioner som påverkat detta resultat	–	–	−23.500	−917
Realisationsvinster på sålda värdepapper	−277.499	−847.153	−328.737	−852.999
Skatter	–	–	−23.385	−2.334
Lämnad utdelning	−194.374	−158.377	−194.374	−158.377
Återbekommet aktieägartillskott	1.500	–	–	–
Omräkningsdifferenser i utländskt dotterbolag (noterna 3 och 4)	–	–	1.827	1.529
Internt tillförda medel	**−94.863**	**−110.448**	**−129.748**	**−124.516**
Försäljning av värdepapper (förvaltningsverksamheten)	443.791	1.567.786	512.684	1.627.326
Minskning av långfristiga fordringar	18.000	581.885	18.000	581.885
Summa tillförda medel	**366.928**	**2.039.223**	**400.936**	**2.084.695**
Använda medel				
Köp av värdepapper (förvaltningsverksamheten)	1.388.051	614.199	1.388.051	617.235
Minskning av långfristiga skulder	18	193.857	2.726	187.873
Summa använda medel	**1.388.069**	**808.056**	**1.390.777**	**805.108**
Förändring av rörelsekapital	**−1.021.141**	**1.231.167**	**−989.841**	**1.279.587**
Specifikation av förändring av rörelsekapital				
Ökning (+)/minskning (–) av värdepapper (värdepappershandeln)	–	–	−76.310	+29.544
Ökning(+)/minskning (–) av kortfristiga fordringar	+11.325	−86.486	−278.933	+215.436
Ökning (–)/minskning (+) av kortfristiga skulder	−1.032.466	+1.317.653	−624.045	+1.023.037
Ökning(+)/minskning (–) av kassa och bank	–	–	−10.553	+11.570
	−1.021.141	**+1.231.167**	**−989.841**	**+1.279.587**

Bokslutskommentarer sid 49

Bokslutskommentarer

Redovisningsprinciper

Providentiakoncernens redovisning upprättas enligt förvärvsmetoden. Det utländska dotterbolagets årsredovisning är omräknad efter dagskursmetoden, vilken ger en aktuell bild av koncernens ekonomiska ställning och resultat. Omräkningen av balansräkningen till svenska kronor är gjord efter valutakursen på balansdagen medan resultaträkningen är omräknad efter den genomsnittliga valutakursen under verksamhetsåret. Nettovinsten är dock omräknad till balansdagens kurs för att överensstämmelse ska erhållas med balansräkningen. Skillnaden mellan nettovinsten beräknad till balansdagens kurs respektive till genomsnittskursen är redovisad bland förvaltningskostnader.

Aktier i förvaltningsverksamheten (anläggningstillgångar) är bokförda till ursprunglig anskaffningskostnad. Eget innehav av obligationer är upptagna till pari och den orealiserade vinsten på återköpet är reserverad under rubriken andra långfristiga skulder.

Det rörelsedrivande dotterbolagets värdepapperslager redovisas till det lägsta av varulagrets anskaffningsvärde eller marknadsvärde. I resultaträkningen redovisas förändringen i lagerreserven under bokslutsdispositioner.

Not 1 Aktier i dotterbolag tkr

	Antal	Nom värde per aktie kr	per aktie kr	Bokfört värde totalt tkr	Andel av aktiekapital i %	Andel av röster i %
AB Cutex	500	100	0	0	100	100
AB Fiducia	15.000	100	0	0	100	100
AB Kölen	25.000	80	0	0	100	100
AB Vectura	50.000	100	96	4.800	100	100
Totalt aktier i dotterbolag				4.800		

Not 2 Aktier i övriga bolag

Moderbolagets innehav

Aktier i övriga bolag: enligt specifikation sid. 46–47.
Bokfört värde 5.764.651 tkr.
Dotterbolagens innehav av övriga aktier specificeras inte i den tryckta årsredovisningen.

Not 3 Bundna reserver (tkr)

	Moderbolaget	Koncernen
Ingående balans 1989-01-01	144.000	164.515
Omräkningsdifferens i utländskt dotterbolag	–	+ 259
Utgående balans 1989-12-31	144.000	164.774

Not 4 Fria reserver (tkr)

	Moderbolaget	Koncernen
Ingående balans 1989-01-01	2.382.052	2.435.540
Lämnad utdelning	– 194.400	– 194.400
Återförd ej uttagen utdelning t o m år 1979	26	26
Återbekommet aktieägartillskott	1.500	–
Omräkningsdifferens m m i utländskt dotterbolag	–	+ 1.568
Utgående balans 1989-12-31	2.189.178	2.242.734

Not 5 Ansvarsförbindelser

I moderbolagets borgensåtaganden om totalt 628.885 tkr ingår åtagande intill 50% av belopp, som inom vissa ramar kan upplånas av Patricia Treasury AB. Per 1989-12-31 uppgick detta åtagande till 624.259 tkr efter avdrag för skuld till Patricia Treasury AB om 1.624.617 tkr. Vidare ingår borgensåtagande för dotterbolag med 4.258 tkr.

Härutöver har Förvaltnings AB Providentia utfäst sig att t o m 1994 tillföra AB Patricia 50% av de medel som kan komma att erfordras dels för att AB Patricia ska kunna fullgöra sina förpliktelser efter hand som de förfaller till betalning, dels för att bolaget ska kunna redovisa ett eget kapital som inte understiger det registrerade aktiekapitalet. Per 31/12 1989 uppgick garantin, baserad på aktuella börskurser, till 0 tkr (0).

Not 6 Styrelse och personal

Moderbolaget har – utöver verkställande direktören – ej haft några anställda. Mot ersättning har uppdragits åt AB Patricia, ett tillsammans med AB Investor hälftenägt bolag, att utföra erforderliga administrativa tjänster. Providentias dotterbolag i USA har haft en (3) anställd.

Kostnader för löner och ersättningar 1989 (tkr)	Moderbolaget 1989	Moderbolaget 1988	Koncernen 1989	Koncernen 1988
Sverige				
Styrelse och verkställande direktör	4.346	3.434	6.096	4.934
(varav tantiem)	(2.376)	(1.944)	(2.376)	(1.944)
Summa Sverige	4.346	3.434	6.096	4.934
USA				
Styrelse och verkställande direktör			587	3.813
(varav tantiem)			(241)	(1.845)
Övriga anställda			732	2.411
Summa USA			1.319	6.224
Totalt	4.346	3.434	7.415	11.158

Förvaltnings AB Providentia

Revisionsberättelse

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen, räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för år 1989. Granskningen har utförts i överensstämmelse med god revisionssed. Räkenskaperna har granskats av Hagström & Olsson AB.

Moderbolaget

Årsredovisningen har upprättats enligt aktiebolagslagen.

Vi tillstyrker,

att resultaträkningen och balansräkningen fastställs,

att vinsten disponeras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen samt

att styrelsens ledamöter och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för år 1989.

Koncernen

Koncernredovisningen har upprättats enligt aktiebolagslagen.

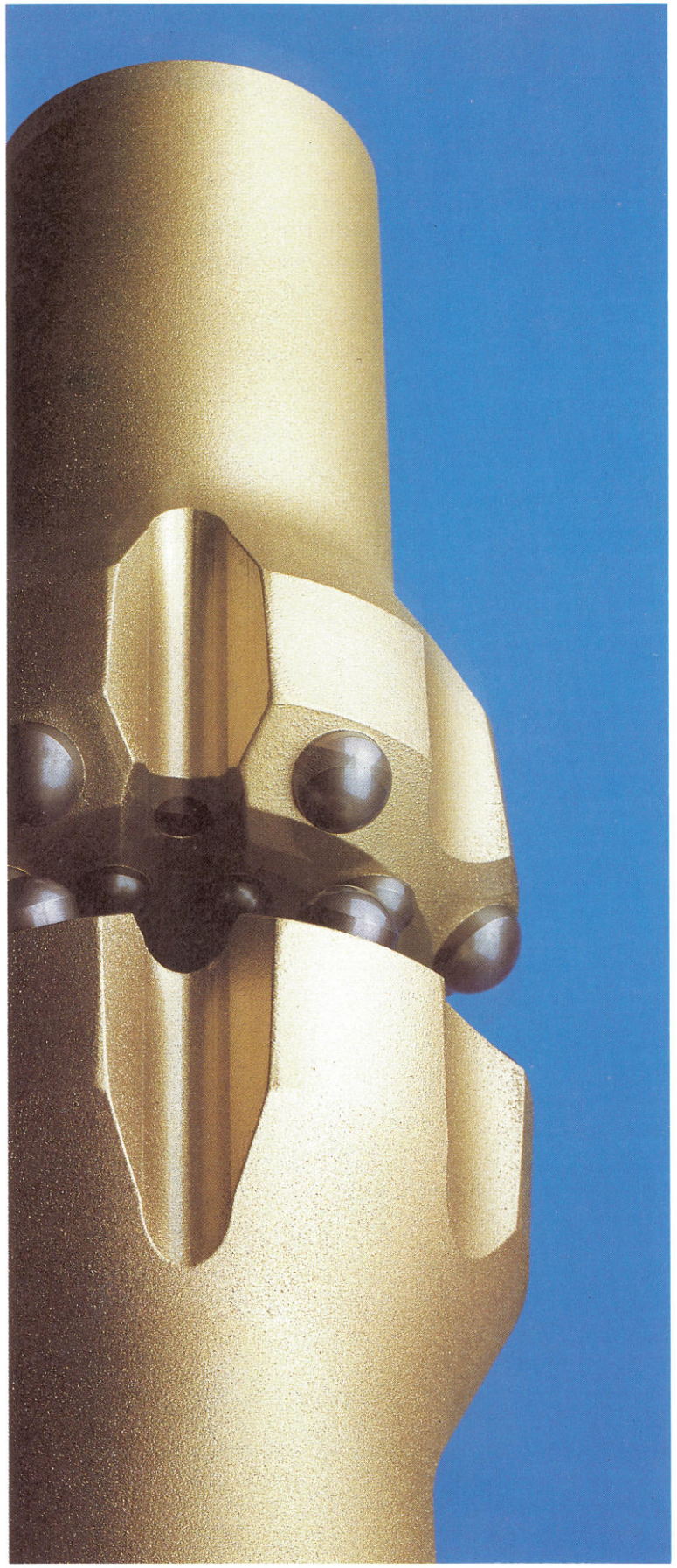
Vi tillstyrker,

att koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen fastställs.

Stockholm den 7 mars 1990

Karl A. Ehlde
Auktoriserad revisor

Per H. Gedda

ATLAS COPCO
Borrkronor från Atlas Copco, världsledande inom flera av sina verksamhetsområden som kompressorer, gruv- och entreprenadutrustning, industriautomation och industriell produktionsutrustning.

Resultaträkning

Thisbe är moderbolag i en koncern, som ägs till 50% av vardera Providentia och Investor. I Thisbekoncernen ingår bl a Patricia med dotterbolagen Patricia Investments Inc. och Patricia Treasury samt Residuum med dotterbolaget Rikskuponger. Se vidare strukturdiagrammet på sidan 25.

Mkr		1989		1988
Förvaltningsverksamhet				
Utdelningar på aktier		5,6		7,4
Ränteintäkter	24,0		3,1	
Räntekostnader	−11,4	12,6	−	3,1
Förvaltningskostnader		−19,0		−1,8
Resultat av förvaltningsverksamhet		−0,8		8,7
Värdepappershandel				
Rörelsens intäkter	3.585,7		7.799,1	
Rörelsens kostnader	−2.810,5	775,2	−7.492,2	306,9
Utdelningar på aktier		113,9		68,6
Ränteintäkter	137,6		152,4	
Räntekostnader	−590,4	−452,8	−357,3	−204,9
Administrationskostnader		−39,0		−23,5
Avskrivningar		−8,4		−5,3
Resultat av värdepappershandel		388,9		141,8
Övrig rörelse				
Intäkter	294,6		382,2	
Kostnader	−197,0	97,6	−326,9	55,3
Avskrivningar		−12,7		−7,7
Ränteintäkter	54,0		2,8	
Räntekostnader	−59,8	−5,8	−2,3	0,5
Resultat av övrig rörelse		79,1		48,1
Resultat efter ränteintäkter och räntekostnader		**467,2**		**198,6**
Realisationsvinster på sålda värdepapper (förvaltningsverksamheten)		58,7		27,9
Resultat före extraordinära intäkter och kostnader		**525,9**		**226,5**
Extraordinära intäkter och kostnader		2,3		−43,1
Resultat efter extraordinära intäkter och kostnader		**528,2**		**183,4**
Avsättning till prisfallsreserv		−454,0		−80,6
Resultat före skatt		**74,2**		**102,8**
Skatt		−19,1		−55,3
Koncernens årsresultat		**55,1**		**47,5**

Thisbekoncernens balansomslutning påverkas med ca 2.600 Mkr av den upplåning som Patricia Treasury har för Providentias och Investors räkning.

Thisbekoncernen var ej reviderad vid årsredovisningens tryckning.

Balansräkning

Mkr	1989-12-31	1988-12-31
Tillgångar		
Omsättningstillgångar		
Kassa och bank	296,7	220,3
Aktier och andelar	6.085,9	3.616,4
Obligationer	60,5	
Kundfordringar	129,1	70,5
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	55,6	138,7
Övriga fordringar	3.795,8	1.501,1
Varulager	5,6	3,4
	10.429,2	5.550,4
Anläggningstillgångar		
Aktier och andelar	626,8	249,2
Obligationer	339,7	143,3
Andra långfristiga fordringar	131,7	127,9
Patent och liknande rättigheter	19,8	6,8
Maskiner och inventarier	34,8	14,7
Fastigheter	32,7	2,7
	1.185,5	544,6
Summa tillgångar	**11.614,7**	**6.095,0**
Skulder och eget kapital		
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	13,5	7,5
Skatteskuld	6,5	45,5
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	121,1	101,7
Företagscertifikat	5.204,3	
Övriga kortfristiga skulder	4.851,9	4.996,7
	10.197,3	5.151,4
Långfristiga skulder		
Checkräkningskrediter	21,8	1,3
Latent skatteskuld	144,5	130,8
Andra långfristiga skulder	140,3	159,9
	306,6	292,0
Prisfallsreserv	534,6	80,6
Minoritetsintresse		1,9
Eget kapital		
Bundet eget kapital		
Aktiekapital	300,0	300,0
Bundna reserver	192,1	220,7
Fritt eget kapital		
Fria reserver	29,0	0,9
Koncernens årsresultat	55,1	47,5
	576,2	569,1
Summa skulder och eget kapital	**11.614,7**	**6.095,0**

Styrelse och revisorer

Styrelse

Ordinarie ledamöter

Peter Wallenberg,

ordförande.

Invald 1969, född 1926.

Förste vice ordförande i Skandinaviska Enskilda Banken.
Ordförande i Atlas Copco, Investor, STORA, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.
Vice ordförande i ASEA, Electrolux, Ericsson, SKF.
Övriga styrelseuppdrag i bl a ABB Asea Brown Boveri Ltd., Incentive, Nobelstiftelsen, SAS, SILA. President i International Chamber of Commerce (ICC, Paris).

Innehar 150.000 aktier i Providentia.

Peder Bonde, vice ordförande.

Invald 1983, född 1923.

Ordförande i Alfa-Laval, Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond.
Vice ordförande i STORA, Skandia International, Investor, Stockholm-Saltsjön.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Astra, Saab-Scania, Skandia, ABA, SILA.
Hon. Generalkonsul för Nya Zeeland.

Innehar 2.300 aktier i Providentia.

Percy Barnevik

Invald 1987, född 1941.

VD och koncernchef i ABB Asea Brown Boveri Ltd.
Ordförande i Sandvik.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Fläkt, Skanska.

Sten Gustafsson

Invald 1983, född 1923.

Ordförande i Saab-Scania, Astra, Aktiv Placering, Du Pont Scandinavia, Incentive.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Investor, SILA, Skandia, Skandinaviska Enskilda Banken, Vin & Sprit.

Innehar 2.000 aktier i Providentia.

Olof Ljunggren

Invald 1989, född 1933.

Ordförande i Handelsbolaget Svenska Dagbladet.
Vice ordförande i SPP.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Alfa-Laval, Allmänna Pensionsfonden Andra Fondstyrelsen, FPG, Investor.

Curt Nicolin

Invald 1978, född 1921.

Ordförande i ASEA, ABB Asea Brown Boveri Ltd., SAS, SILA, ESAB, Fläkt, Svenska Nationalkommittén av ICC.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Skandinaviska Enskilda Banken, Investor, Incentive, STORA, Linjeflyg, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.

Innehar 1.000 aktier i Providentia.

Tom Wachtmeister

Invald 1985, född 1931.

VD och koncernchef i Atlas Copco.
Ordförande i Sveriges Allmänna Exportförening, Skattebetalarnas Förening.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Atlas Copco, Export-Invest, Hasselfors, Saab-Scania, Skandinaviska Enskilda Banken, Svenska Dagbladet.

Innehar 1.000 aktier i Providentia.

Hans Werthén

Invald 1978, född 1919.

Ordförande i Electrolux, Ericsson, Stockholms Optionsmarknad OM.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Industriförbundet, Investor, Medicus, Skandigen.

Innehar 25.800 aktier i Providentia.

Suppleanter

Per Lundberg,

verkställande direktör sedan 1979.

Invald 1983, född 1943.

Ordförande i Bohusbanken, LM Ericsson Finans, Nordisk Television, Stockholm-Saltsjön.
Övriga styrelseuppdrag i bl a Alfa-Laval, Atlas Copco, Billerud, Garphyttan Industrier, Incentive, Saab-Scania, Scanditronix, SPP, Stora Timber, Tour & Andersson, Ångpanneföreningen.

Innehar 10.000 aktier i Providentia.

Jacob Wallenberg

Invald 1985, född 1956.

Styrelseuppdrag i bl a Atlas Copco, Investor, Stockholm-Saltsjön, STORA, Stora News, Stora Finans, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse, Wharton European Advisory Board.

Revisorer

Ordinarie

Karl A. Ehlde
Auktoriserad revisor

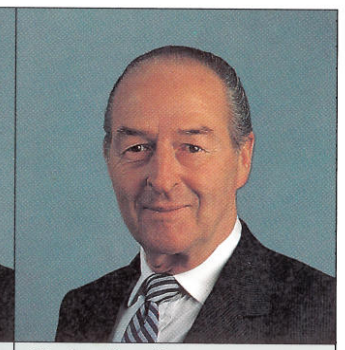
Per H. Gedda

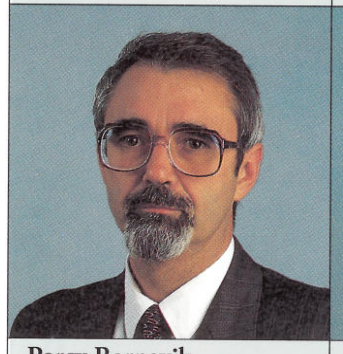
Suppleanter

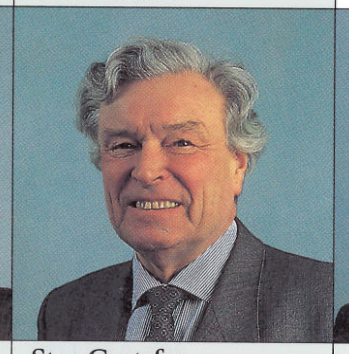
Sven Lekman
Auktoriserad revisor

Ingemar Haegerstrand

Peter Wallenberg

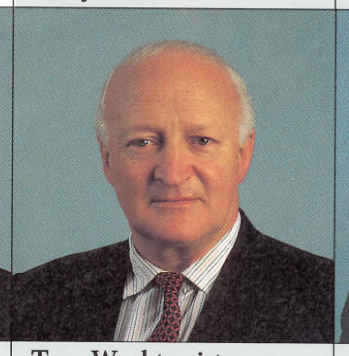

Peder Bonde

Percy Barnevik

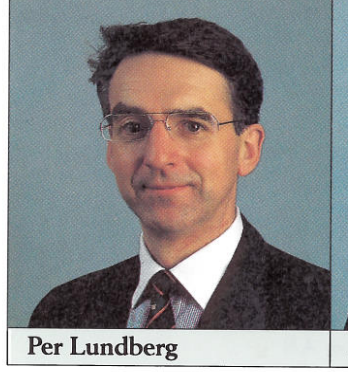

Sten Gustafsson

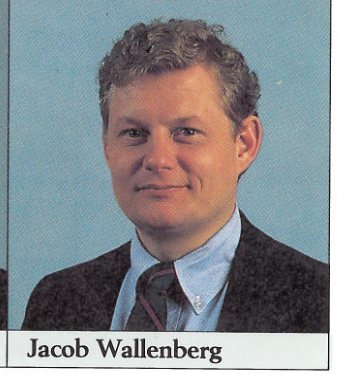

Olof Ljunggren

Curt Nicolin

Tom Wachtmeister

Hans Werthén

Per Lundberg

Jacob Wallenberg

Styrelse och VD i dotter- och intressebolag

Aktieförvaltning

AB Thisbe
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Allan Scharp (VD)

Providentia, Ltd.
Elbridge T. Gerry, Jr. (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
P. Henry Mueller
Donald Nigro
Jacob Wallenberg
Marcus Wallenberg
Robert LeBuhn (VD)

Värdepappershandel

Arbitech AB
Peter Hajas (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Sven Nyman
Jan Malmgren (VD)

AB Patricia
Peder Bonde (ordf)
Per Lundberg
Claes Dahlbäck (VD)

AB Vectura
Per Lundberg (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Lars-Göran Gutberg (VD)

Derivatan, Ltd.
Sven Nyman (ordf)
Peter Hajas
Jan Malmgren
David Wenman

Investor-Providentia (Asia) Ltd.
Sir Y K Kan (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Robert LeBuhn
Jacob Wallenberg
Marcus Wallenberg
Bengt Delaryd (VD)

Patricia Investments Inc.
Claes Dahlbäck (ordf)
Robert Bettigole
Ulf Hjalmarsson
Per Lundberg
Fred Whitridge, Jr.
Robert LeBuhn (VD)

Övrig verksamhet

Bohusbanken
Per Lundberg (ordf)
Nils Carlshamre
Nils Ekberg
Hans Eliasson
Ewa Ericson
Ralph Hammar
Lars-Åke Helgesson
Ulf Hubendick
Lars Lindmark
Allan Scharp
Ulf Fredrikson (VD)

AB L M Ericsson Finans
Per Lundberg (ordf)
Stephan Almqvist
Lennart Grabe
Bengt Gustafson
Allan Scharp
Olof Wesström
Gösta Ståhlberg (VD)

FR FastighetsRenting AB
Rutger Barnekow (ordf)
Nils-Axel Frisk
Reinhold Gustafsson
Fredrik Lundberg
Anders Rapp
Allan Scharp
Urban Edenström (VD)

Instoria AB
Allan Scharp (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Thomas Nilsson
Wilhelm Dyrssen (VD)

Lancelot Management AB
Jörgen Bengtsson (ordf)
Claes Dahlbäck
Sven Nyman (VD)

AB Navigare
Peter Wallenberg (ordf)
Peder Bonde
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
H-G Trolle-Wachtmeister
Axel Wallenberg (VD)

Nordisk Television AB
Per Lundberg (ordf)
Lars Almgren
Gunnar Bergvall
Håkan Hansson
Tor Marthin
Ingemar Leijonborg (VD)

AB Näckström
Peder Bonde (ordf)
Claes Dahlbäck
Per Lundberg
Lars-Göran Gutberg (VD)

Patricia Treasury AB
Per Lundberg (ordf)
Claes Dahlbäck
Bertil Persson (VD)

AB Residuum
Claes Dahlbäck (ordf)
Per Lundberg
Björn Unger
Allan Scharp (VD)

Rikskuponger AB
Allan Scharp (ordf)
Solveig Holmgren
Christer Magnusson
Thomas Nilsson
Peter Wallenberg jr
Torsten Håkansta (VD)

RM Råvarumäklarna AB
Dag Bjurström (ordf)
Claes Dahlbäck
Anders Erlandsson
Ulf Hjalmarsson
Sven Nyman
Johan Stuart
Hans Persson (VD)

Stockholm-Saltsjön AB
Per Lundberg (ordf)
Peder Bonde
Louis de Geer
Carl-Olov Munkberg
Ingvar Petersson
Jacob Wallenberg
Bengt Edgren (Tf VD)

Miljövänligt papper från STORA
Omslaget: 250 g MultiCover Silk
Inlagan: 150 g MultiArt Silk

Produktion: KREAB, Kreativ Information AB
Foto: Stig-Göran Nilsson m.fl.
Tryck: Resta Grafiska AB, Kumla 1990